

Julia Seilo & Niina Syrjälä

Lapsi median käyttäjänä

Opinnäytetyö

Kevät 2015

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden laitos

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Julia Seilo & Niina Syrjälä

Työn nimi: Lapsi median käyttäjänä

Ohjaaja: Minna Zechner

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 51

Liitteiden lukumäärä: 3

Tässä opinnäytetyössä tutkimme lasten median käyttöä. Selvitimme miten 2010-luvun esiopetusikäiset lapset käyttävät mediaa ja median välineitä ja millaisia ajatuksia media heissä herätti. Työn tavoitteena on selvittää lukijalle millainen on nykypäivän lasten tietämys ja kokemus mediasta sekä mediavälineistä. Lisäksi tarkoituksenamme on lisätä kasvattajien ja huoltajien tietoisuutta mediakasvatuksesta ja lasten mediakulttuurista 2010-luvulla.

Opinnäytetyön teoriaosuus käsittelee mediaa, median muotoja ja sen eri käsitteitä. Yleisen median käsittelyn jälkeen työssä on keskitytty tarkemmin lapsen mediamaailmaan ja mediakasvatukseen. Tarkastelemme työssämme aihetta suojelullisesta ja teknologiakasvatuksellisesta näkökulmasta.

Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena haastatellen 20 esiopetusikäistä lasta. Tutkimuksemme haastattelut ovat avoimia yksilöhaastatteluita, joissa on hyödynnetty kuvia. Tutkimuksen yhteistyötahona on toiminut yksi päiväkotit Seinäjoen alueelta.

Tutkimuksen tulokset osoittivat että esiopetusikäiset lapset kuvaavat itseään aktiivisiksi median käyttäjiksi. Lapset kertovat myös opettelevansa median käyttöä ja käyttävänsä median välineitä usein yksin. Tutkimuksen keskeisimmät tulokset on jaettu seuraavasti; tuntematon media, median välineiden käyttö, lasten itsenäinen median käyttö, pelit ylitse muiden, opin itse sekä pelot ja kiellot.

Avainsanat: Media, mediakasvatus, lapsi ja media, mediavälineet, varhaiskasvatus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Author/s: Julia Seilo & Niina Syrjälä

Title of thesis: Children's media use

Supervisor(s): Minna Zechner

Year: 2015

Number of pages: 51

Number of appendices: 3

In this thesis we have been studying children's media use. We clarified how the pre-school aged children of 2010's use media, its equipment and what kind of thoughts media arises. The aim of the thesis is to clarify for the readers, how is the knowledge and experience of media and media equipment for today's children. Furthermore our aim is to increase the awareness of pedagogs, parents and custodies on media education and children's media culture on 2010's.

Theory of the theses is about media, its different forms and concepts. After processing media in general we have concentrated closer on child's world of media and media education. In the thesis we are reviewing the subject from the perspective of protective and technological education.

The study has been implemented as a qualitative research by interviewing 20 pre-school aged children. Interviews of the research have been private, and assisted by photos. The study has been made in co-operation with a kindergarten in Seinäjoki area.

Results of the research show that pre-school aged children describe themselves as active users of media. Children also tell that they are often alone when they learn to use media and its equipment. Key results of the research are divided as follows; unknown media, usage of media equipment, Children's independent usage of media, games above all, I'm learning myself and fears and prohibitions

Keywords: Media, media education, child and media, media equipment, early childhood education

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 Johdanto.....	6
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	8
3 MEDIA JA SEN ERI MUODOT.....	10
4 LAPSI JA MEDIA.....	15
4.1 Mediakasvatus.....	16
4.1.1 Mediakasvattaja.....	18
4.1.2 Mediataidot ja kriittinen medialukutaito.....	19
4.1.3 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa.....	21
4.2 Esiopetusikäinen lapsi median käyttäjänä.....	22
4.3 Mediasuojelu ja mediapelot.....	24
4.4 Median hyötyjä ja haittoja.....	27
5 HAASTATTELEMALLA TIETOA LASTEN MEDIAN KÄYTÖSTÄ..	30
5.1 Luotettava ja eettinen laadullinen tutkimus.....	30
5.2 Aineiston keruu.....	32
5.4. Toteutus.....	33
6 AINEISTON ANALYSOINTI JA TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	35
6.1 Kuusi teemaa lasten median käytöstä.....	35
6.1.1 Tuntematon media.....	36
6.1.2 Median välineiden käyttö.....	36
6.1.3 Lasten itsenäinen median käyttö.....	37
6.1.4 Pelit ylitse muiden.....	38
6.1.5 Opin itse.....	40
6.1.6 Pelot ja Kiellot.....	41
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	43
8 POHDINTA.....	46
LIITTEET.....	51

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Ikärajat.....27

Taulukko 1. Median eri muodot.....12

Taulukko 2. Median hyötyjä ja haittoja.....29

Taulukko 3. Mihin lapset käyttävät median välineitä.....39

1 Johdanto

”Mediasta tulee mieleen meduusa” - Poika 6 vuotta.

Opinnäytetyömme käsittelee mediaa eli eri viestimien ja viestinnän muotoja. Sivumme työssä mediaa yleisellä tasolla, mutta keskitymme laajemmin lasten median käyttöön. Opinnäytetyömme tarkoituksena on lisätä niin ammattikasvattajien kuin huoltajienkin tietoisuutta esiopetusikäisten lasten median käytöstä. Pyrkimyksenämme on tuoda esiin myös uusia näkökulmia ja auttaa aikuisia ymmärtämään 2010-luvun lasten mediamaailmaa. Työmme toisessa luvussa kerromme tarkemmin työmme lähtökohdista sekä tarpeista.

Jokaiselle meistä herää varmasti jonkinlainen mielikuva sanasta media. Kolmannessa luvussa keskitymme avaamaan mediaa käsitteenä tarkemmin sekä selventämään muita opinnäytetyömme kannalta keskeisimpiä käsitteitä. Media-käsitteen yksiselitteinen määrittäminen on mahdoton tehtävä, mutta pyrimme selventämään käsitteen mahdollisimman monipuolisesti sekä tutkimuksemme kannalta parhaaksi kokemallamme tavalla. Selvitämme luvussa kolme myös median eri muotoja mistä suoriutuminen aukottomasti osoittautui hyvin haasteelliseksi.

Neljäs pääluku on työmme yksi keskeisimmistä luvuista. Siinä avaamme enemmän nimenomaan lasten mediaympäristöä, lapsen ja median välistä suhdetta, mediakasvatusta sekä erilaisia näkökulmia aiheeseen. Kerromme siinä myös tärkeistä aiheista; mediasuojelusta ja mediapeloista. Neljännen luvun jälkeen siirymme itse tutkimuksen käsittelyyn. Aluksi viidennessä luvussa kerromme tutkimuksemme taustoista ja sen jälkeen kuudennessa luvussa avaamme ja analysoimme tutkimuksemme tuloksia. Seitsemännessä luvussa toteamme tutkimuksemme pohjalta muodostuneet johtopäätökset. Viimeisessä luvussa pohdimme vielä työmme lopputulosta ja matkaa jonka työtä tehdessä olemme kulkeneet.

Toivomme, että työmme antaa lukijalle tiiviin mutta kattavan kokonaisuuden 2010-luvun esiopetusikäisten lasten median käytöstä. Työ on erityisesti suunnattu sosionomeille sekä muille alan ammattilaisille heidän työskennellessään lasten parissa. Sosionomikaan ei työssään voi olla törmäämättä mediavälineisiin esimerkik-

si työvälineiden muodossa. Myös työskennellessä erilaisten asiakasryhmien kanssa media tulee nykypäivänä väistämättä vastaan erilaisissa tilanteissa ja muodoissa. Tämä opinnäytetyö suuntaa erityisesti lasten kanssa tehtävään kasvatustyöhön ja tietoon joka auttaa heidän kanssaan työskennellessä ja mediaa opetellessa mutta uskomme, että työmme antaa hyviä näkökulmia myös muita asiakasryhmiä ja sektoreita ajatellen. Lisäksi työn tarkoituksena on avata lasten mediamaailmaa kaikille siitä kiinnostuneille.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Olemme molemmat suunnanneet sosionomi (AMK) -tutkinnon opintomme varhaiskasvatukseen. Lapsiin suunnattu aihe olikin meille yksi opinnäytetyön aiheen tärkeimmistä lähtökohdista, jota lähdimme työstämään. Olemme opintojemme aikana työskennelleet myös muissa projekteissa yhteistyössä ja meillä oli samat mielenkiinnon kohteet sekä tavoitteet opinnäytetyötä kohtaan. Näin ollen meille oli luontevaa alkaa työstää opinnäytetyötä yhdessä.

Etsintöjen jälkeen päädyimme valitsemaan ajankohtaisen aiheen, median ja lasten suhteen. Katsomme, että sillä on todella merkitystä nykypäivänä lasten kanssa työskennellessä ja josta uskomme tulevaisuudessa itsekkin työelämässä hyötyvämmä. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (2008, 6) mukaan medialla on hyvin keskeinen ja tärkeä rooli lasten jokapäiväisessä arkielämässä. Olemme myös itse käytännön työelämässä huomanneet, että media on jatkuvasti läsnä lasten kanssa työskennellessä. Media ja sen tuomat sisällöt näkyvät vahvasti esimerkiksi lasten puheissa ja leikeissä. Lisäksi viimeaikaiset otsikot lehdissä, joissa kerrottiin jo taaperoikäisen lapsen käyttävän mediaa, kuten tablettitietokonetta antoivat varmistusta aiheen ajankohtaisuudesta sekä tarpeellisuudesta.

Tärkeä näkökulma aiheeseen oli myös se, että nykypäivän kasvattajien ja vanhempien oma lapsuus median parissa on ollut ratkaisevasti erilainen, kuin nykypäivän lapsilla (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 6). Siksi aiheeksemme valikoitui tutkia, miten nykypäivän lapset käyttävät mediavälineitä. Tutkiesamme, miten nykypäivän lapset käyttävät mediavälineitä, uskomme saavamme tietoa siitä, miten kasvattajan näkökulmasta pystyisi paremmin tiedostamaan niin mediavälineiden tarjoamat mahdollisuudet kuin asiat, joilta lapsia tulisi suojella.

Opinnäytetyössämme tutkimme lasten median käyttöä lasten näkökulmasta sekä tarkastelemme teorian tietoa siitä, mitä media ylipäätään käsitteenä pitää sisällään. Tutkimuksemme tarkoituksena on saada selville, mitä mediavälineitä lapset käyttävät ja miten. Haemme vastausta tutkimuskysymykseen: Miten esiopetusikäiset lapset käyttävät mediaa?

Mediakasvatusta voidaan käsitellä neljästä eri näkökulmasta; taidekasvatuksellisesti, teknologisesta, yhteiskunta – ja kulttuurikriittisestä, sekä suojelullisesta näkökulmasta (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008,7). Opinnäytetyössämme keskitymme suojelulliseen näkökulmaan sekä teknologiakasvatukselliseen näkökulmaan eli median eri välineisiin. Päädyimme suojelulliseen näkökulmaan siitä syystä, että on kyse lapsista ja teknologiakasvatukselliseen siksi, että työmme yhtenä tavoitteena on lisätä kasvattajien tietämystä tämän päivän moninaisista mediavälineistä ja siitä miten lapset käyttävät mediaa. Suojelullisen näkökulman vuoksi työssämme painottuu median ongelmalähtöinen tarkastelutapa, mutta luvussa neljä käsittelemme myös median positiivisia puolia lasten näkökulmasta.

Tutkimuskysymykseemme sisältyy esimerkiksi se, mitä median välineitä lapset käyttävät sekä milloin ja kenen kanssa. Samalla haemme vastauksia siihen, millainen on nykypäivän lasten tietämys mediavälineistä. Olemme todenneet sopivaksi lähestymistavaksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen, sillä tutkimuksessamme olennaista on saada mahdollisimman syvällisiä ja yksityiskohtaisia vastauksia. Kohdejoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti, eikä satunnaisotoksena, ja käytämme induktiivista analyysiä eli pyrkimyksenämme on paljastaa aiheesta odottamattomia seikkoja ja tehdä päätelmiä aineistosta nousseiden seikkojen perusteella. Pyrimme tarkastelemaan aineistoa monipuolisesti ja yksityiskohtaisesti nostaten siitä merkityksellisiä teemoja esiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010,164.)

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (2008,6) teoksen mukaan media koskettaa lasta jo erittäin varhaisessa vaiheessa, jopa ennen syntymää. Koemme kuitenkin tarkoituksenmukaiseksi tutkia sellaista ikäryhmää, joka osaa jo itse aktiivisesti käyttää mediaa ja kertoa siitä. Tutkimuskohteeksemme olemme valinneet varhaiskasvatusikäiset lapset, joista rajasimme kohderyhmäksi esikouluikäiset lapset, eli noin 6-vuotiaat. Tutkimuksessamme haastattelimme 20 esiopetusikäistä lasta heidän median käytöstään. Haastattelu menetelmänä käytimme avointa haastattelua, jossa hyödynsimme kuvia haastattelun tukemiseksi.

3 MEDIA JA SEN ERI MUODOT

Media alkaa vaikuttaa 2010-luvun lapsen elämään jo ensimmäisestä hengenvetämisestä lähtien. Lapsesta otetaan kuva vastasyntyneenä, tieto ilouutisesta lähetetään läheisille kuvan kanssa älypuhelimella, saadaan onnittelupuheluita, taustalla saattaa olla radio päällä ja hoitaja syöttää tietoja tietokoneelle. Lapsen ympärillä tapahtuu paljon asioita joista isoon osaan media on osallisena jo heti ensimetreillä.

Medialla on 2010-luvun yhteiskunnassa niin suuri rooli, että kulttuuristamme voidaan puhua mediakulttuurina. Kaiken kattavan mediakulttuurin ulkopuolelle ei ole mahdollista eristäytyä ja niinpä lapsuuskaan ei ole mediaton aikakausi. Media on elinympäristömme, sitä on kaikkialla ja me kuljetamme sitä jatkuvasti mukanaamme. (Kammonen & Tuominen, 2010.)

Mediaympäristö on vahvistunut lasten arjessa erityisesti 2010-luvun aikana. Kuten aiemmin kuvailimme, lapset syntyvät sisään nykypäivän mediakulttuuriin, eivätkä tule osallisiksi siihen vasta tietyn ikäisinä. (Johnson & Pohjola 2009, 15-28.) Mediakulttuurissa toimiakseen, on mediaa kyettävä hallitsemaan, johon vastauksena mediakasvatuksen tuotteena ovat mediataidot. Näitä tärkeitä aiheita eli mediakasvatusta ja mediataitoja käsittelemme työssämme hieman myöhemmin.

Alun perin sana media on lähtöisin latinankielisestä sanasta medium. Sillä tarkoitettiin ilmaisun tapaa ja sosiaalista yhteyttä missä ilmaisu on tuotettu, esitetty ja vastaanotettu. Media sanan alkuaikoina onkin voitu puhua esimerkiksi teatterista mediumina ennen median teknistä aikakautta. (Kotilainen, Hankala & Kivikuru 1999, 31-32.) Myöhemmin media käsitteenä on moninaistunut ja saanut rinnalleen jatkuvasti kehittyviä uusia muotoja. Siksi median yksiselitteinen määrittäminen on hyvin hankalaa, mutta yksinkertaisimmin sana voidaan kääntää suomalaisittain viestimiksi. Käsite on kuitenkin osoittautunut melko suppeaksi käännökseksi. 2010-luvulla medialla tarkoitetaan välineitä ja sisältöjä, joilla viestitetään ja vastaanotetaan viestejä sekä niiden viestien sisältöjä ja mediavälineiden ympärille syntyneitä käytänteitä. (Ritokoski, Niinistö & Ruhala 2008 b, 26) Media siis pitää

sisällään median välineet ja median tuotteet eli esimerkiksi television ja televisio-ohjelmat.

Matikainen (2009) jakaa tutkimuksessaan median kahteen eri osaan; perinteiseen ja sosiaaliseen mediaan. Perinteisellä medialla tarkoitetaan valmiita mediasisältöjä ja välineitä, kuten esimerkiksi Pikku Kakkonen ja televisio. Sosiaalinen media on osa uudenlaista mediaa, joka on mahdollistunut tietotekniikan ja verkkoviestinnän kautta aivan viimeisimpien vuosien kuluessa. Sosiaalinen media on haasteellista määrittellä, mutta se on karkeasti ottaen sitä, että median käyttäjät pystyvät itse tuottamaan median sisältöjä ja jakamaan niitä mediaympäristöissä. Tunnettuja sosiaalisen median muotoja ovat esimerkiksi Facebook ja Twitter. Sosiaalinen media on voimakkaasti myös haastamassa perinteiset median muodot, joka onkin johtanut muutoksiin totuttujen mediavälineiden ja tiedonjakamisen kentässä. (Matikainen 2009.)

Mainiot mediaperheet (2011,7.) teoksen mukaan leikki-ikäiset lapset käyttävät vielä lähinnä perinteisiä median muotoja. Tämän lisäksi esiopetusikäisillä lapsilla ei usein ole edes pääsyä sosiaaliseen mediaan ikärajoitteiden vuoksi. Näihin perusteluihin nojaten keskitymme tässä työssä vain perinteiseen mediaan ja sen välineisiin. Tutkimuksessamme mediaksi käsitetään perinteisen median välineet eli lehdet, kirjat, televisio, radio, DVD:t, pelikonsolit, tietokone ja puhelin. Monet tutkimukset ovat enimmäkseen kohdentuneet tutkimaan televisiota, elokuvia, tietokonepelejä ja Internetiä eli teknologiapainotteisuus näkyy tutkimuksissa vahvasti. Tästä johtuen teknologiapainotuksen ohella olemme halunneet ottaa tutkimuksessa huomioon myös ei-teknologisia välineitä kuten kirjat ja sanomalehdet.

Media pitää sisällään lukemattoman määrän erilaisia ilmentymiä, muotoja ja välineitä. Niitä kehitetään jatkuvasti lisää joten niitä on vaikea rajata. Olemme kuitenkin pyrkineet tässä luvussa selventämään median eri muotoja alla olevan taulukon avulla. Taulukkoon on koottuna keskeisimpiä perinteisen median muotoja joita olemme jaotelleet yläotsikoin selventämään eri median muotojen ominaisuuksia. Taulukon jälkeen olemme myös tarkastelleet näitä yläotsikoita vielä hieman tarkemmin.

Taulukko 1. Median eri muodot.

(Kangassalo & Liukko 1998; Lehtipuu 2006; Merilampi 2014.)

Mainokset	Kuvat	Ääni	Elävä kuva	Tieto-tekniikka	Painettu teksti
Tv-mainokset	Valokuvat	Radio	Videot	Tietokone	Aikakausi-lehdet
Radio mainokset	Taidekuvat	Musiikki	Elokuvat	Tabletit	Sanoma-lehdet
Lehti-mainokset	Tiedekuvat	Mainokset	Televisio-ohjelmat	Puhelin	Kirjat
Katu-mainokset	Sarjakuvat	laulut, lorut	Animaatiot	Pelikonsolit	
		Soitto		Televisio	
		Äänitteet		Radio	
				Internet	

Kuvat, valokuvat: Kuvallista mediaa ovat esimerkiksi tiedekuvat ja taidekuvat, sekä lasten kuvakirjat. Kuvan lukemisen taidon opettelu on hyödyksi lapsen motiivoinnissa, ymmärtämisen helpottamisessa, tarkkaavaisuuden suuntaamisessa oikein, sekä mieleen painamisessa, palauttamisessa ja mielikuvan täsmentämisessä. (Kangassalo & Liukko 1998, 17.)

Mainokset: Mainoksia ei meistä kukaan voi täysin ohittaa. Mainokset luovat kuvitteellisia elämäntapoja sekä pyrkivät muokkaamaan kuluttajan asenteita. Mainosten avulla lapsille luodaan tarve kokea ja haluta jotain uutta, mitä he eivät ole aikaisemmin kokeneet, tai mahdollisesti mitä kaikilla muilla jo on. Mainosten lupaukset ovat usein kohtuuttomia ja niitä onkin tarkasteltava yhdessä lapsen kanssa sekä ohjattava lasta näkemään myös mainosten taakse. (Kangassalo & Liukko 1998, 57.) Mainokset eivät useinkaan ole kovin realistisia, etenkin lapsille suunnatut. Niissä vedotaan usein tunteisiin ja mielitekoihin, ei niinkään realismiin ja järkeen. Esimerkiksi mainos; ”On Paula-lehmä cool, se voittaa kaikki muut.” – luo

sellaisen kuvan, että kun ostat tätä vanukasta, olet todella suosittu ja paras. Kuka pa lapsi ei haluaisi olla?

Elävä kuva: Elävään kuvaan luokitellaan kaikki liikkuva kuva eli elokuvat, televisio, animaatiot ja videot. Kangassalo & Liukko (1998, 69) mukaan Suomessa joukkoviestimet tavoittavat melkein jokaisen lapsen. Kanavia tulee jatkuvasti televisioon lisää ja televisiota voi käyttää jatkuvasti yhä uusin tavoin. Yhä useampi ja nuorempi lapsi katselee ainakin Pikku Kakkosen päivittäin televisiosta. (Jo päiväkodista lähtien lapset katselevat videoita, televisiota ja siitä on tullut myös vanhemmille ”helppo lapsenvahti”. Lapset usein jätetään katselemaan videoita tai tv-ohjelmia keskenään, kun lähdetään itse tekemään jotakin muuta. Kuitenkin monet lapsille suunnatutkin ohjelmat sisältävät lapsille uusia ja järkyttäviäkin asioita, joita olisi hyvä tutkiskella vanhempien kanssa ja keskustella tapahtuneesta. (Suoninen 2014, 20.) Esimerkiksi leijonakuningas-elokuvassa, kun isä leijonaa putoaa rotokoon ja kuolee käsitellään vanhemman kuolemaa, se saattaa järkyttää lasta ja siksi vanhemman tuki voi olla tarpeen.

Äänitteet: Lasten mediamaailmassa ääneen lukeutuu esimerkiksi leikit, lorut, soitto, laulu, äänitteet ja radio, joka on äänestä merkittävin median väline (Kangassalo & Liukko 1998, 109). Lapset kuulevat radiota usein päivittäin kuten esimerkiksi aikuisten seurassa automatkoilla tai julkisissa tiloissa.

Tietotekniikka: Tietotekniikkaan sisältyy lukuisa joukko erilaisia välineitä joita kehitetään jatkuvasti lisää (Kangassalo & Liukko 1998, 115). Keskeisimpiä niistä ovat tietokoneet ja sen kautta Internet, pelikoneet, älypuhelimet ja tablet-tietokoneet. Lapset oppivat yhä varhaisemmin käyttämään näitä median välineitä ja saavatkin sitä kautta yhä nuorempina ulottuvilleen enemmän erilaisia median sisältöjä. Mediasisällöt erityisesti tietotekniikassa ovat moniulotteisia: Lapsille löytyy sopivaa sekä sopimatonta materiaalia (Mainiot mediaperheet 2011, 18.)

Painettu teksti: Kuten sanomalehdet, aikakauslehdet, kirjat,. Saunomalehti on ajankohtainen, monipuolinen ja päivittäin uusiutuva tiedonlähde. Aikakauslehtien tavoitteena on herättää lukuhaluja. (Kangassalo & Liukko 1998, 31.) Sanoilta ja tekstiltä lapsia suojaa usein se, etteivät he vielä osaa lukea. Kuitenkin lapset kehittyvät eri aikaan ja toiset lukevat jo sujuvasti esikoulussa – jopa ennen sitä. He pys-

tyvät lukemaan joitakin otsikoita kaupassa käydessään Iltasanomien etusivulta, missä lukee milloin mitäkin. Lapset saavat siis myös sanojen avulla paljon tietoa, jota eivät välttämättä osaa käsitellä. Usein etusivun otsikko ei kerro koko tarinaa, vaan sisäsivuilla paljastuu, mistä todella oli kyse. Lapset eivät kuitenkaan lue sisäsivuja ja koko tarinaa, vaan jäävät ihmettelemään joitakin tiettyjä sanoja. Ja kun oikein ajattelee, kaikki uutisotsikot tosissaan ovat lasten korkeudella, juuri heidän ulottuvillaan. Toisaalta lapset eivät välttämättä edes ymmärrä mitä otsikoilla todellisuudessa tarkoitetaan eikä se näin ollen ole heille haitallista.

4 LAPSI JA MEDIA

Kuten aiemmin mainitsimme, tämän päivän lapsilla on hyvin erilaiset lähtökohdat mediamaailmaan kuin heidän huoltajillaan ja kasvattajillaan. Nykypäivän lapset ovat syntyneet suoraan mediayhteiskuntaan. (Korhonen 2010, 28) He näkevät ja kokevat päivittäin miten läheiset kuten isä, äiti, veljet ja siskot käyttävät median välineitä ja kasvavat siihen, että ne ovat osa tavallista arkea ja välineiden avulla hoidetaan asioita. Tätä kautta laitteiden omistajia myös opitaan ihannoimaan ja haluamaan niitä myös itse ”kun muillakin on”. Lapsille luetaan pienestä pitäen kuva- ja satukirjoja, he kuulevat musiikkia erilaisina lastenlauluina, unimusiikkina ja pelkästään monessa arjen toiminnossa taustalla. Lapsia ohjataan myös katsomaan lapsille suunnattuja ohjelmia yhä nuorempina. Yleisimpiä medioita lapsille usein ovatkin kuva- ja satukirjat, musiikki sekä lapsille suunnatut tv-ohjelmat. (Mainiot mediaperheet, 2011)

Lehtipuu (2006, 20) kuvaa median olevan kuin iso tarjotin, joka kantaa lapsen eteen runsaan ja värikkään valikoiman mitä ihanimpia herkkuja ja naposteltavia mielelle ja ajatukselle. Kun herkkua on tarjolla, lapsi myös tarttuu siihen ja hotkii toisinaan itsensä jopa ähkyn rajoille, aivan kuten aikuisetkin toisinaan. Ongelma ei siis ole median tarjonta, vaan se, miten sitä nautitaan. Lasta täytyy siis opastaa kriittiseen mediasisältöjen valitsemiseen ja tarkasteluun. Mediakasvattajan tulee luoda lapsen mediaympäristöstä mahdollisimman avoin, turvallinen ja keskustele- va sekä opastaa lapsen ikään sopiville median lähteille. Mediaa tutkiessa kysymyksiä herää varmasti ja onkin tärkeää, että lapsen lähellä on joku selittämässä asioita lapsen kielellä. Nykypäivänä on kuitenkin jo paljon mediaa, jota on suunnattu nimenomaan lapsille, kuten Pikku Kakkonen, sekä muut lasten ohjelmat, lasten pelit sekä tehtävät. Lapsi kuitenkin voi helposti yhdellä napin painalluksella ajautua vahingossa myös aikuisille suunnatuille sivustoille ja ennen pitkää se alkaa varmasti heitä houkuttaakin.

Jo vastasyntyneet tarkastelevat ja havainnoivat ääniä ja kuvia. Pienet lapset lukevat kirjoja ja nauttivat kun heille luetaan. Lisäksi kasvaessaan he katselevat elokuvia ja tv-ohjelmia sekä pelaavat tietokone- ja konsolipelejä ja tutkivat niin lasten,

kuin aikuistenkin lehtiä. Näin lapset ovat jo pienestä pitäen osallisia mediakulttuuriin. Aikuisten on hyvä tiedostaa, että media on lapsille keskeinen toiminta- ja oppimisympäristö. Media tarjoaa lapselle monenlaisia mahdollisuuksia syntymästä lähtien, eikä ole vain pelottava maailma, jolta lapsia tulee suojella. (Ritokoski ym. 2008, 27-28.) Lapset oppivat yhä nuorempina hyödyntämään erilaisia median välineitä jatkuvasti monipuolisempiin tarkoituksiin. Median välineiden käytöstä on syntymässä eräänlainen normi ja oletusarvona on, että nykypäivän lapset osaavat käyttää esimerkiksi älypuhelinia, tablet-tietokonetta ja radiota. Media luo tätä kautta myös tietynlaista painetta lapselle. Hänellä tulee olla tiettyjä taitoja ja hänen tulee omistaa tiettyjä median välineitä, jotta hän ei poikkea normista. Median sosiaalinen merkitys on lapsille hyvin merkittävä. Erilaiset mediasisällöt – ja välineet ovat usein keskustelun aiheena ja värittävät lasten leikkejä sekä luovat sisältöjä heidän puheisiinsa. Niitä tutkiskellen ja niistä nautiskellen vietetään aikaa läheisten kanssa ja parhaimmillaan se voikin olla esimerkiksi perheen yhteistä laatu-aikaa. (Mainiot mediaperheet 2011, 7.)

4.1 Mediakasvatus

Yksinkertaisimmillaan mediakasvatuksilla tarkoitetaan tavallista arjessa elämistä ja median käytön yhdessä opettelua, jossa aikuiset ohjaavat lapsen median käyttöä, asettavat median käyttöön sääntöjä ja rajoja yhdessä lapsen kanssa sekä toimivat esimerkkinä. Aikuisen tehtävä on huolehtia siitä, ettei lapsi saa käsiinsä hänelle haitallista aineistoa, tai aikuisille suunnattua materiaalia. Mediakasvatuksessa keskeistä on myös, että aikuinen antaa aikaa lapsen kanssa vietettävään mediahetkeen ja paneutuu lasten mediamaailmoihin sekä yleisesti median käyttöön itsekin. Ihanteellista olisi, että aikuinen heittäytyy mukaan lapsen mediaelämyksiin sekä kokeilemaan rohkeasti uusia asioita. Kun aikuinen tutustuu paremmin lapsen media-arkeen, oppii hän myös ymmärtämään paremmin lapsen kokemuksia, leikkejä, kielen käyttöä ja kuuntelemaan ja tulkitsemaan lapsen toiveita. (Mainiot mediaperheet 2011, 8.)

Mediakasvatuksella pyritään harjoittamaan mediataitoja ja vaikuttamaan lapsen median käyttöön (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 9). Onnistuneen

mediakasvatuksen avulla lapsi siis oppii käyttämään mediaa tarkoituksen mukaisesti, turvallisesti sekä harjaantuu käsittelemään mediasta saamia tietoja; tulkitsemaan, arvioimaan ja tekemään johtopäätöksiä.

Mediakasvatuksen voidaan katsovan kuuluvaksi kaikkiin niihin ympäristöihin, joissa lapsi on tekemisissä median kanssa. Tällaisia ympäristöjä ovat esimerkiksi kodit, kirjastot, elokuvateatterit ja päiväkodit. Eli vastuu mediakasvatuksesta kuuluu meille kaikille. Mediakasvatusta erityisesti harjoittavat erilaiset järjestöt, media-alan organisaatiot ja kunnalliset kulttuurityön toimijat. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 122.)

Varhaiskasvatusikäinen lapsi voi olla taitava median käyttäjä. Lapsen tekniset taidot saattavat olla paremmat kuin aikuisten (Pentikäinen ym. 2007, 128). Mustonen & Salokoski (2007) mukaan lapsen tunne-elämä ja persoonallisuus ovat vasta kehittymässä mediataidoista huolimatta. Mediakasvatus on erityisen tärkeää, sillä media kasvattaa lapsia niin hyvässä kuin pahassakin mielessä. Mediakasvatuksella voidaan kehittää mediataitoja, tukea kansalaistaitojen kehittymistä ja ehkäistä riskejä (Mustonen & Salokoski 2007.) Koska mediaa on kaikkialla, lasta on mahdollista eristää median ulkopuolelle. Siksi onkin tärkeää valmistaa lasta mediamaailmaan ja sen edellyttämiin mediataitoihin. (Ritokoski ym. 2008, 28.)

Mediakasvatuksen konkreettisenä tavoitteena voidaan pitää sitä, että lapsi oppii kertomaan aikuiselle mediakokemuksistaan ja niiden herättämistä tunteista. Tavoitteena on samalla myös, että lapsi oppii tunnistamaan tunteitaan ja median vaikutusta niihin ja omaan elämäänsä. Lapsi kehittyy huomaamaan myös mitkä ovat hänen median käytön tarpeensa ja tulee tietoiseksi omasta mediaympäristöstään. Mediakasvatuksen tehtävä on auttaa lasta oivaltamaan median toimintatavat ja antaa lapselle mahdollisuus ilmaista itseään mediavälineiden avulla. (Kylmänen 2010,10.)

4.1.1 Mediakasvattaja

Aiemmassa luvussa kerroimme mediakasvatuksen kuuluvan meille kaikille. Mediakasvatuksen ympärille on kuitenkin muotoutunut erityinen käsite: mediakasvattaja. Tällä käsitteellä viitataan usein tavoitteellisesti tapahtuvaan mediakasvatukseen ja sen tuottamaan henkilöön mutta tutkiessamme käsitettä huomasimme sen viittaavan ja koskettavan paljon meistä jokaista, sillä jokainen meistä voi olla omalla tavallaan ja omassa verkostossaan mediakasvattajan roolissa.

Mediakasvattaja yrittää tietoisesti vaikuttaa yksilön median käyttöön ja pyrkii kehittämään hänen medialukutaitoaan (Pentikäinen ym. 2007,100). Käytännössä mediakasvattaja ottaa selvää median ilmiöistä, suunnittelee ja toteuttaa mediakasvatusta, on tietoinen mediasta ja hallitsee turvallisen median käytön (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 9). Mediakasvattajan ihanne tavoitteena onkin kehittää jatkuvasti omia mediataitojaan; hänen tulisi olla itse ajan tasalla siitä, mitä asioita käsittelee lasten kanssa, millainen lasten mediakulttuuri sillä hetkellä on ja mitkä ovat lasten keskeisimmät ja mieluisimmat mediavälineet.

Pentikäinen ym. (2007,101) mukaan mediakasvattajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on antaa mallia median käytöstä. Hänen tulisi osata vastata kysymyksiin ja osata itse käyttää mediaa sujuvasti. Mediakasvattaja ohjaa, neuvoa ja opastaa. Hänellä on aikaa keskustella lasten kanssa ja kuulla heidän ajatuksiaan mediasta. Aito mielenkiinto ja rohkeus ovat tärkeitä ominaisuuksia mediakasvattajana onnistumiseen.

Mediakasvattajan pyrkimyksenä voidaan pitää lapsen identiteetin ja tunnetaitojen turvallista rakentumista. Niinpä Mediakasvattajan tulisi myös tunnistaa lapsen mediaan liittyviä tarpeita ja pelkoja. Tärkeää on myös tukea lapsen sen hetkistä kehitystasoa suhteessa mediaan ja kunnioittaa sitä toiminnallaan järjestämällä oikeantasoisia mediakasvatusta. (Pentikäinen ym. 2007, 100.)

Nykypäivänä on saatavalla monenlaisia estoja esimerkiksi internetiin. On kuitenkin muistettava, ettei lapsia pystytä suojaamaan ja varjelemaan kaikelta heille kuuluttomalta. Lapsia on osattava valmistaa myös haitallisten mediasisältöjen käsittelyyn, siihen miten tulee osata toimia.

Opettaessa lapsille mediankäyttötaitoja, on tärkeää myös kuunnella lapsia. Millaisia kokemuksia heillä jo mediasta on? Mitä he ajattelevat siitä? Tätä kautta lähdetään mahdollisesti muovaamaan heidän käsitystään ja ohjailemaan sitä realistiseen suuntaan, tekemään eroa faktan ja fiktiivisen maailman välille. Mediakasvattajan on tärkeää tietää lasten mediakulttuurista juuri sillä hetkellä. Mikä on suosittua lasten keskuudessa, mitä lapset tekevät ja käyttävät median parissa. Tällä opinnäytetyöllä haemme myös vastauksia juuri lasten mediakulttuuriin – ja kokemuksiin liittyen mitä median välineitä lapset käyttävät ja mihin tarkoituksiin. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 14.)

Mediakasvattajan tärkeiden tehtävien kuvasta voisi varmasti jatkaa loputtomiin mutta tässä työssä halusimme tuoda esiin nämä näkökulmat ja ajatukset mediakasvattajan tehtävistä. Tehtäviä ja näkökulmia lukiessa saattoi mieleen herätä, että eihän sellaista henkilöä ole olemassakaan joka pystyisi tähän kaikkeen. Se ei ole mediakasvattajan tarkoituskaan vaan näitä tärkeitä tehtäviä lukiessa on tärkeä muistaa, että jokainen voi olla mediakasvattaja omalla parhaalla mahdollisella tavallaan.

4.1.2 Mediataidot ja kriittinen medialukutaito

Mediataidoilla tarkoitetaan median taustalla olevien rakenteiden tuntemusta, teknisiä käyttötaitoja sekä aktiivista median käyttöä (Pentikäinen, Ruhala & Niinistö 2007,100). Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (2008,20) kuvaa hyvin mediataitojen olevan elinikäinen prosessi, mutta sen siemenet voidaan kylvää jo varhain lapsuudessa. Lyhyesti mediataidot voitaisiin kiteyttää kykyyn hankkia tietoa median avulla ja mediasta. Esimerkiksi lukea erilaisia median tuottamia tekstejä, eritellä ja tutkia erilaisia mediasisältöjä, hallita eri medialaitteita, viestiä ja ilmaista itseään eri mediavälineillä, valita itselleen sopivia medioita ja sisältöjä, arvioida ja analysoida vastaanottamaansa tietoa ja viihdettä, olla vuorovaikutuksessa median avulla sekä toimia aktiivisesti omassa yhteisössä. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008,9.)

Median lukutaidot voidaan Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (2008,20) mukaan jakaa kolmeen eri tasoon;

1) Funktionaaliset taidot, joilla tarkoitetaan kykyä käyttää mediaa eli sen teknistä hallintaa. Lapsi esimerkiksi osaa laittaa television päälle, kääntää kirjan sivua, tai painella tietokoneen näppäimistöä.

2) Praktiset taidot, joilla tarkoitetaan kykyä tunnistaa omia median käytön tarpeita ja arvioida niitä. Lapsi tunnistaa jo esimerkiksi mihin joitakin medialaitetta käytetään ja millaisiin tilanteisiin esimerkiksi television katselu tai lukeminen liittyvät. Lapsi osaa hahmottaa median ääressä käytettyä aikaa ja sopimuksia median käyttöön liittyen.

3) Kriittiset taidot tarkoittavat arviointia omasta median käytöstä. Lapsi esimerkiksi osaa arvioida itseään median käyttäjänä ja tunnistaa jo miten mediaesitykset vaikuttavat esimerkiksi värin, äänen, ilmeiden tai toiminnan tasolla. Lisäksi lapsi ymmärtää median mahdollisuuksia itseilmaisun ja kommunikaation välineenä.

Mediataitoja harjoitellessa on tarkoituksena pyrkiä pikkuhiljaa saavuttamaan kriittinen medialukutaito. Kriittinen medialukutaito tarkoittaa käytännöstä kyseenalaistamista, kysymistä, ja omien valintojen tekemistä. Se tarkoittaa pintaa syvempää median arvioimista, analysointia ja pohdintaa. Kriittistä medialukutaitoa voidaan pitää keskeisimpänä mediakasvatuksen tavoitteena. Mediataitojen tärkeyttä ei voida aliarvioida sillä niitä voidaan pitää edellytyksenä median hallitsemiselle ja mediakulttuurissa, sekä nyky-yhteiskunnassa pärjäämiselle. Tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisten laitteiden käsittelyyn, sekä tekemiseen, kokemiseen ja tulkitsemiseen. (Kammonen & Tuominen 2010.) Lapsi oppii kriittisen medianlukutaidon pikkuhiljaa. Sen oppiminen on yksilöllistä eikä lapselta voi varsinkaan esikouluikässä vielä vaatia tai odottaa tietynlaisia taitoja. Lasten median käyttö vaihtelee, jotkut esikouluikäiset lapset ovat jo oikein taitavia median eri välineiden hallitsemisessa, kun taas toiset vasta totuttelevat ja tutustuvat mediamaailmaan. Normia ei ole olemassakaan. Tärkeää kuitenkin on taata lapselle mahdollisuus turvalliseen mediaan tutustumiseen.

4.1.3 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

Aiemmin työssämme kerroimme mediakasvatuksesta, jossa totesimme mediakasvatuksen tarkoittavan tietoista yritystä harjaannuttaa lapsi aktiiviseksi ja kriittiseksi median käyttäjäksi. Yksinkertaisesti mediakasvatusta voidaan kuvailla sääntöjen ja rajojen asettamiseksi lapselle, mahdollisuutta kokeilla erilaisia medialaitteita sekä aikuisten ja lasten välistä keskustelua median sisällöistä ja muista mediaan liittyvistä ilmiöistä. (Korhonen, 2010, 22.)

Korhonen (2010, 22) mukaan mediakasvatus tulisi aloittaa lapsille heti silloin, kun he alkavat käyttää median eri laitteita, kuten esimerkiksi katsomaan televisiota. Koska media on 2010-luvulla jo hyvin keskeisessä roolissa pientenkin lasten elämässä, on luonnollista, että lapset tuovat mediakulttuurin mukanaan myös päiväkodin arkeen ja toimintoihin. Hetki hetkeltä mediakasvatus onkin löytämässä tiensä yhä suuremmaksi osaksi varhaiskasvatusta.

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa tapahtuu lasten kehityskausien ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti kohti kriittistä medialukutaitoa. (Pentikäinen ym. 2007, 133.) Varhaiskasvatuksessa toteutettavassa mediakasvatuksessa korostuu erityisesti lasten erilainen kehitys ja yksilöllisyys. Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa onkin tärkeää huomioida lapsen ajattelun, tunne-elämän ja persoonallisuuden kehitys sekä niiden merkitys lapsen suhteelle mediaan. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 12.)

Vaikka mediakasvatus on hetki hetkeltä enemmän löytämässä tiensä varhaiskasvatuksen pariin, ei sitä ole kuitenkaan kirjattuna vielä valtakunnalliseen varhaiskasvatuksen toteutusta ohjaavaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013) Useissa varhaiskasvatus yksiköissä mediakasvatus kulkee epämääräisenä osana kasvatustyötä eikä siihen ole esimerkiksi koordinoitu suoranaisesti ketään henkilöä sitä toteuttamaan. Positiivisena asiana voidaan kuitenkin nähdä, että useissa päiväkodeissa mediakasvatus integroituu muuhun varhaiskasvatukseen, ja samalla se rikastuttaa myös muuta toimintaa. Mediakasvatusta voidaan toteuttaa arjen hoidon, opetuksen ja kasvatuksen lomassa tai tavoitteellisesti erilaisina tuokioina. Mediakasvatukseen liittyy useita

osa-alueita, jotka ovat olennaisia varhaiskasvatustyössä, kuten esimerkiksi tasa-arvo, lasten kulttuuri, hyvinvointi ja osallisuus. (Mustonen & Salokoski 2007.)

Mediakasvatuksen suuntauksia on monenlaisia joita varhaiskasvatuksessakin tulisi huomioida. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (2008) jakaa suuntauokset neljään eri osaan. Nämä osat ovat 1) yhteiskunta – ja kulttuurikriittinen näkökulma, joka perustuu median taustojen ja rakenteiden sekä sisältöjen analysointiin ja vaikuttavuuden pohtimiseen 2) suojelullinen näkökulma, joka painottaa lasten suoje-
lua median haitallisilta vaikutuksilta 3) teknologiakasvatuksellinen näkökulma, joka keskittyy teknisten välineiden käyttöön ja 4) taidekasvatuksellinen ja ilmaisullinen näkökulma, keskittyy median sisältöihin ja omaan tuottamiseen. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008)

Vaikka näkökulmia voidaan jakaa erilaisiin luokkiin korostaa Kylmänen (2010,10) että mediakasvatuksessa tarvitaan kaikkia näkökulmia lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Ei riitä, että vain esimerkiksi tekninen näkökulma toteutuu, vaan tärkeää on nähdä mediakasvatus kokonaisuutena. Tämä on varmasti hyvä neuvo myös varhaiskasvatukseen mediakasvatuksen toteuttamiselle.

4.2 Esiopetusikäinen lapsi median käyttäjänä

Kuten aiemmin olemme todenneet, medially on merkittävä rooli nykypäivän lasten arjessa. Martsola & Mäkelä-Rönholm (2006, 31) mukaan voidaan puhua suorana-
naisesta media- tai verkostolapsuudesta, sillä nykypäivän lapset ovat syntyneet maailmaan jossa media on jatkuvasti läsnä. Lapset kohtaavat mediaa eri ympäris-
töissä, kuten kotona, isovanhempien, kavereiden, ja sukulaisten luona, kirjastossa, harrastuksissa, sekä päiväkodissa.

Lapset käyttävät runsaasti nykypäivänä aikaansa median parissa. Martsola ja Mäkelä- Rönholmin (2006, 32) mukaan lapset käyttävät jopa 20-30 kertaa enemmän aikaa median parissa kuin seurustellen perheensä kanssa. Uskomme, että tähän vaikuttaa myös se, että mediasta on tullut osa koko perheen ajankäyttöä. Ulkoilun tai yhteisen leikkihetken sijaan perheissä katsotaan esimerkiksi elokuvia tai televisiota. Perheet myös tarjoavat lapsilleen yhtä enemmän mediavälineitä, joka lisää

lasten median käyttöä. Ei ole ollenkaan epätavallista, että alle kouluikäinen lapsi omistaa oman kännykän tai television. (Suoninen 2014)

Lapsille eri mediavälineet ovat tuttuja, jokapäiväisiä viihdykkeitä. Lapset opettelevat innokkaasti median ja eri laitteiden käyttöä ja saattavat olla siinä jopa taitavampia kuin vanhempansa. (Juntunen 2006, 14.) Myös vanhempien on oltava mukana median kehityksessä ja kiinnostuneita siitä pystyäkseen ymmärtämään ja selittämään lapsen kokemuksia mediaympäristössä.

Aikuisia saattaa lapsen median käytössä usein mietityttää kysymys: Miksi lapsi käyttää mediaa? Yksiselitteistä vastausta tähän ei varmasti ole olemassa, mutta pääsääntöisesti lapsi haluaa nauttia median tarjoamista sisällöistä kuten huumorista ja jännityksestä, eli hän haluaa viihtyä. Myös tiedonhalu voi olla motiivina lapsen median käyttöön. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 34)

Esiopetusikäinen lapsi on taitava jo kehityksen monella eri osa-alueella. Median käytössäkin esiopetusikäistä lasta voidaan pitää jo varsinaisena mediataiturina. Kuusivuotias lapsi alkaa jo itse perustella mediavalintojaan ja pyrkimyksiään moninaisemmin. Monet esiopetusikäiset saattavat osata jo lukea tai oppia sen esiopetusvuoden aikana. Se lisää kasvatuksellisia haasteita. Lasta ei enää esimerkiksi pystykään suojelemaan median sisällöiltä samalla tavalla ja lapsi saattaa tavoittaa aivan uudella tavalla aikuisille suunnatun median kuten sanomalehtien lööpit. Lukutaidon kehittyessä myös lapsen taito käyttää eri median välineitä luonnollisesti lisääntyy sekä aikuisen luonnollinen avun tarve laitteiden käyttöön saattaa vähentyä. Esikouluikässä mediavälineet alkavat toimia lapselle myös tiedonlähteenä. Lapsetkin alkavat tällöin kiinnostua tiedon hausta sekä uuden oppimisesta median välityksellä. Tiedon hakukin helpottuu huomattavasti lukutaidon kehittymisen myötä. Yleensä myös esiopetusikäisen lapsen kohdalla tulee viimeistään ajankohtaisesti miettiä mediaa koskevia sääntöjä ja kohtuullisen mediankäytön rajoja. (Mainiot mediaperheet 2011 ; Mannerheimin Lastensuojeluliitto.)

Vaikka esikouluikäiset lapset alkavat usein jo erottaa toden ja tarun, mediamaailma saa heidät kuitenkin helposti pyörälleen päästään. Hullunkurisetkin tarinat voivat alkaa tuntua todelta ja saada lapsen hämilleen. Aikuista tarvitaankin emotio-

naaliseksi turvaksi lapselle ja keskustelemaan mediaesityksessä ilmi tulleista aiheista. (Mainiot mediaperheet 2011.)

4.3 Mediasuojelu ja mediapelot

Media tarjoaa meille paljon elämyksiä. Se kertoo meille monenlaisia tarinoita: iloisia ja surullisia, tosia ja epätosia. Tarinat herättävät meissä tunteita; ne saavat meidät itkemään ja nauramaan. Osa median tarinoista saattaa kuitenkin pelottaa ja jopa hämmentää lasta. Kaikki mediassa esitettävä ei ole tarkoitettu kaikille. Aikuisen tehtävänä onkin huolehtia siitä, että lapsi saa kokea median elämyksiä ja tunteita kehitystasonsa mukaan. Tätä kutsutaan mediasuojeluksi. (Juntunen, 2006.)

Vastuu lasten mediasuojelusta jakaantuu monelle eri taholle, mutta ensisijainen vastuu on lapsen huoltajilla. Mediasuojelu on myös tärkeä osa aiemmin mainittua mediakasvatusta. Huoltajien suojeluvastuuta yhteiskunnassa tukevat esimerkiksi Viestintävirasto, Valtion elokuvatarkastamo, tv-kanavien tuottajat ja muut toimijat. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 83.)

Yleisimpiä lapsille sopimattomia mediasisältöjä ovat esimerkiksi väkivalta, voimakas kauhu, seksuaaliset sisällöt sekä aineistot jotka kuvaavat onnettomuuksia, katastrofeja tai sotaa. On kuitenkin muistettava, että lasta ei voi eristää täysin näiltä kaikelta eikä se olekaan mediasuojelun tarkoitus. Mediasuojelua on myös se miten asia esitetään lapselle ja miten sitä käsitellään lapsen kanssa. (Juntunen 2006, 48 ; Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 110.) Eniten mediasuojelun tarpeessa ovat 3-5-vuotiaat lapset, sillä alle 3-vuotiaita ei kovin usein jätetä yksin median ääreen jo käytännön syistä (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 135). Silti vanhempiakaan lapsia ei tulisi unohtaa mediasuojelulta. Mediasuojelussa olennaisinta on luoda turvalliset puitteet median käytölle ja edistää näin lapsen tervettä kasvua. Terveen kasvun tukeminen median käyttöön liittyen tarkoittaa muun muassa mediapelkojen ennaltaehkäisyä. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 128.)

”Mun pikkuveljee pelottaa ne jännät kohdat. Aina kun videossa on joku jännä juttu tulossa, niin mä huudan sille, että nyt äkkiä peiton alle, nyt se rosvo tulee. Pikku-

veli laittaa silloin peiton silmilleen ja odottaa, että kohtaaminen menee ohi. Mä niinku suojelen sitä”, kertoo kuusivuotias poika Lehtipuun (2006,101) tutkimuksessa.

Median parissa voi rentoutua ja pitää hauskaa, mutta se voi myös aiheuttaa pelkoja. Kuten aiemmin mainitsimme, on erityisen tärkeää suojella lasta haitalliselta medialta ja keskustella lapsen kanssa median herättämistä tuntemuksista, sekä kuunnella ja seurata lasta median käytössä. (Niinistö ym. 2006, 31). Pahimmassa tapauksessa median tuomat negatiiviset tunteet voivat saada lapsessa aikaan paljon pelkoa tai jopa mediatrauman. Traumatisoiva kokemus voi olla mikä tahansa uhkaava tilanne, joka aiheuttaa lapsessa voimakkaita, normaalia elämää häiritseviä reaktioita. Nämä tuntemukset voivat kestää tunteja, päiviä tai pidempään. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 72.) Tällaisia reaktioita syntyy lapsessa helposti jos media ja lapsen kehitystaso eivät kohtaa. Jännitystäkin saa toki olla, mutta vain kehitystason mukaan sopivasti (Noppiari, Uusitalo, Kupiainen & Luostarinen 2008, 15). Mediatraumat ja pelot ovat hyvä esimerkki siitä, kuinka mediasuojelua ei ainakaan tulisi vähätellä (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 72). On myös tärkeää muistaa että jokaisen henkilökohtainen persoona ja luonteen piirteet vaikuttavat siihen, millaiset mediasisällöt tuntuvat milloinkin sopivilta.

Alle kouluikäisiä lapsia pelottaa erityisesti mediassa esiintyvien hahmojen ulkonäkö, ei niinkään tapahtumat. Tavallisesti pelkoa pienten lasten keskuudessa herättää muun muassa eläimet, pelottavat hahmot, onnettomuudet, väkivalta, voimakkaat äänet sekä kuolema. (Kirmanen 2000.) Martsola & Mäkelä-Rönholm (2006) esittävät teoksessaan, että lapset tietävät usein kokemuksesta millainen mediasisältö on liian pelottava katsottavaksi ja he jättävät usein suosiolla tilanteen käyttämättä, eli suojelevat itse itseään peloilta. Esimerkkinä toiminee muumi-piirrossarjan kohtaaminen, jossa mörkö tulee kuvaruutuun. Lapsi yhdistää nopeasti mielessään tutun piirroshahmon pelon tunteeseen ja täten jo ennakkoiden katsoo muualle tai lähtee kokonaan pois television vierestä. Näin lapsi suojelee itse itseään ja jättää pelon kohtaamatta, jos aavistaa sen ennalta.

Toisaalta tämän väitteen pohjalta voitaisiin ajatella, että lasten mediasuojelu olisi täysin turhaa, jos lapset itse kykenevät tekemään itsensä kannalta varsin järkeviä median käyttöön liittyviä päätöksiä ja suojelemaan itseään pelottavalta medialta. Esiopetusikäinen lapsi ei kuitenkaan vielä kykene itsenäisesti ja kriittisesti arvioi-

maan mediasisältöjen soveltuvuutta, vaan tarvitsee siihen aikuisen suojelullista tukea.

Merkityksellistä ei niinkään ole mitä asioita mediassa käsitellään, vaan miten. Esimerkiksi lapsille suunnatuissa elokuvissa kuten Lumikissa tai Leijonakuninkaassa käsitellään lasta kenties pelottavia teemoja, mutta lapsen kehitykselle sopivalla tavalla. Asiat esitetään siis riittävän inhimillisellä ja ymmärrettävällä tavalla ja vaikeat aiheet selitetään auki riittävästi. Jos asioita ei käsitellä lapsen kehitystä vastaavalla tavalla, on mahdollista että lapselle kehittyy pelosta jopa trauma. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 70.)

Lapsi yhdistää usein mediakokemuksen jälkeen pelot omaan elämäänsä, esimerkiksi läheisen kuolemaan (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 54). Tämä ilmiö voi toimia lapsen kehityksen kannalta positiivisesti tai negatiivisesti. Mikäli katsottu mediatuote esittää lapsen omasta elämästä tutun, vaikean asian ymmärrettävällä tavalla, voi media toimia myös emotionaalisen käsittelyn apuvälineenä. Toisaalta jos lapselle entuudestaan tuttu, ikävä teema näyttäytyy mediassa pelottavana, voi tämä vain lisätä lapsen ahdistuskokemuksia.

Suoninen (2014.) tuo esiin myös ajatusta, että vanhemmilla on tapana aliarvioida median aiheuttamia pelkoja, eivätkä he välttämättä osaa erottaa niitä lapsen luonnollisista iän mukaisista peloista. Aliarvioiva taipumus on ymmärrettävää, jos vanhempi ei ole lainkaan tietoinen siitä, mitä lapsi on nähnyt. Harva vanhempi jaksaa tai haluaa katsoa alusta loppuun esimerkiksi lapsille suunnattuja elokuvia. Tämän työn toki tekee vanhempien puolesta elokuvatarkastaja luokittelemalla elokuvaan ikäsuositukset ja varoitusmerkinnät, mutta tämä ei kuitenkaan kerro totuutta yksittäisen lapsen kannalta, vaan asioita yleistäen. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 57) Lisäksi harppaukset ikärajasuosituksissa ovat suuria, kuten ”sallittu kaikenikäisille” ja ”sallittu yli 7-vuotiaille” välissä ei ole minkäänlaista suosituskategoriaa, vaikka lapsen kehitys kyseisellä ajanjaksolla on jatkuvasti suurta.

Lasten mediasuojelusta huolehditaan myös laissa. Alla on suora lainaus kuvaohjelmalaista, joka lyhkäisyydessäänkin kertoo ja määrittää sen miltä aineistolta lasta tulisi suojella.

Lapsen kehitykselle haitallisena pidetään kuvaohjelmaa, joka väkivaltaisuutensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai ahdistusta aiheuttamalla taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lapsen kehitykseen.

(Kuvaohjelmalaki 710/2011, 15§).

Kuva 1. Ikäraajat

(Ikäraajat televisioissa ja elokuvissa.)

Lakien lisäksi lasten mediasuojeluun löytyy useanlaisia suosituksia. Yllä oleva taulukko kertoo elokuvien, pelien ja televisio ohjelmien ikäraja merkinnät. Merkinnät kertovat ja varoittavat median sisällöstä. Vaikka merkinnät ovat suosituksia ja niitä seuratessa tulisi muistaa lapsen yksilöllisyys, ovat ne kuitenkin hyvä apuväline lapselle sopivaa mediasisältöä miettiessä.

4.4 Median hyötyjä ja haittoja

Kuten todettu, median vaikutus nyky-yhteiskunnassa on valtaisa. Media värittää ja rikastuttaa lasten puheita ja heidän leikkejään silloinkin, kun he eivät ole suoranaisesti median äärellä. Media vaikuttaa elämäntapaamme; lapsi ammentaa sitä kautta tietoa, hän ottaa sieltä vaikutteita omaan tunne-elämäänsä ja hänen itsetun-

tonsa ja käsityksensä maailmasta sekä hänen oma minäkuvansa muodostuu paljon myös median avulla.

Medialla on paljon haittavaikutuksia joista usein uutisoidaan, mutta usein unohdetaan se, miten paljon medialla on myös niitä hyviä puolia. Tutkimusprofessori Kirsi Pohjolan mukaan keskustellessa lasten median käytöstä, on erityisesti korostunut esimerkiksi internetin haitat ja vaarallisuus, vaikka lasten näkökulmasta internet ja muut median välineet ovat oppimisen ja ilon lähde! (Mediasta iloa ja hyötyä 2009.) Lapsi oppii median avulla paljon hänelle hyödyllisiä asioita ja jopa haastaa itseään enemmän, ja oppii käyttämään älyään uusin tavoin (Peura, Veikkolainen, Kankkonen & Suutarla 2003-2006,13). On myös muistettava, että myös niin sanotut huonot kokemukset voivat olla myös opettavaisia. Mielenkiintoista on myös pohtia sitä, ovatko median välineet ja median tuoma sosiaalinen paine jo lapsille statuksen asettajia? Myös esikouluikäiset lapset pohtivat jo sitä, millaisen kuvan itsestään muille antavat, median välineet tarjoavat usein mahdollisuuksia muun muassa samaistua muihin saman ikäisiin. (Ritokoski, Niinistö & Ruhala 2008 a.)

Medialla on todettu olevan myös fyysisiä vaikutuksia lapseen. Esimerkiksi ylipainon on todettu olevan yhteydessä television katseluun. Television katselu vie aikaa ja mielenkiintoa liikkumiselta sekä hidastaa aineenvaihduntaa. Lisäksi televisiossa mainostettavat herkut ja usein suoraan lapsille suunnatut mainokset kannustavat herkuttelemaan. Median käytöllä lapsena on siis suoranaisia vaikutuksia myös myöhempään elämään. (Peura ym. 2003-2006, 13.)

Kun media avaa lapsille paljon uusia ovia ja antaa mahdollisuuksia, samalla se tarjoaa myös paljon lapsille haitallista materiaalia. Kasvattajan rooli onkin vaikuttaa siihen, mihin sisältöihin lapsi pääsee käsiksi ja varmistaa se, että lapsi ymmärtää mediassa vastaanottamansa tiedon. Kasvattajan tehtävä on myös selvittää lapselle, ettei media ole todellisuutta. Mediassa fakta ja fiktio usein sekoittuvat keskenään, ja tätä kautta lapsen käsitykset helposti vääristyvät. (Merilampi 2014,23.) Kasvattajan vastuu on siis suuri ja paljon vaikutuksessa siihen, onko media lapselle lopulta hyödyksi vai haitaksi. Olemme koonneet seuraavaan taulukkoon muutamia median keskeisiä hyötyjä ja haittoja erityisesti lasten näkökulmasta.

Taulukko 2. Median hyötyjä ja haittoja

(Merilampi 2014; Peura ym. 2003-2006; Ritokoski, Niinistö & Ruhala 2008.)

Hyödyt	Haitat
Oppimisen väline	Fakta ja fiktio sekoittuvat
Leikin rikastuttaja	Todellisuus vääristyy
Helppoa ja nopeaa	Paljon vain aikuisille suunnattua materiaalia
Paljon mahdollisuuksia	Sosiaalinen paine
Paljon vaihtoehtoja	Statuksen määrittäjä
Ajanviete	Muokkaa minäkuvaa ja maailmankatsomusta
Media taidot tärkeitä myös myöhemmin elämässä	Fyysiset vaikutukset

Taulukko selventää hyvin sitä ajatusta, että media ei ole täysin mustavalkoista. Media sisältää niin positiivisia kuin negatiivisiakin mahdollisuuksia. Hyötyjä ja haittoja pohtiessa on hyvä myös huomata, että aina nekään eivät ole yksiselitteisiä. Esimerkiksi oppiminen on yksi median ehdottomista hyödyistä mutta onko se sitä kuitenkaan kaikille? Oppiminen on hyvin yksilöllistä joten oppiminen median avulla ei välttämättä ole kaikille hyöty. Myös minäkuvan muokkaaminen voi toisessa tilanteessa olla haitta ja toisessa toisaalta myös hyöty.

5 HAASTATTELEMALLA TIETOA LASTEN MEDIAN KÄYTÖSTÄ

Tutkimme opinnäytetyössämme esiopetusikäisten lasten median käyttöä. Haastatelimme lapsia tutkimuksessamme saadaksemme vastauksen tutkimus kysymykseemme; miten esiopetusikäiset lapset käyttävät mediaa? Tässä luvussa kerromme tutkimuksemme lähtökohdista, etenemisestä sekä tuloksista.

5.1 Luotettava ja eettinen laadullinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa aineisto kerätään todellisissa ja mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä myös ihmisten käyttäminen tiedonkeruun välineenä. Tutkimuksessa pyritään haastatteluiden pohjalta herenneiden havaintojen avulla tekemään johtopäätöksiä tutkittavasta aiheesta. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tuoda esiin uusia odottamattomia seikkoja eikä testata hypoteesia tai valmista teoriaa. (Hirsjärvi ym. 2010,160-164.) Tutkimuksessamme pyrimme tuomaan laadullisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti erityisesti haastateltavien ääneen kuuluviin pysyen itse haastattelijoina sivummalla havainnoitsijoina ilman ennakkoluuloja.

Tutkimuksessamme olemme huomioineet myös eettisten asioiden tärkeyden. Olimme kysyneet yhteistyötaholtamme kiinnostusta osallistua tutkimukseemme ja anoneet tutkimusluvan varhaiskasvatusjohtajalta. (Liite 4) Kun olimme saaneet kirjallisen luvan tutkimuksellemme, aloimme toteuttaa sitä konkreettisesti.

Tässä tutkimuksessa olemme noudattaneet eettisyyttä myös pyytämällä haastatteluihin osallistuneiden lasten, sekä heidän vanhempiansa kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. (Liite 3) Laadimme saatekirjeen kuvaamaan paremmin tutkimustamme ja sen tarkoitusta. Tiedotteet tutkimuksestamme toimitettiin yhteistyöpäiväkotiin ja suostumuslomake oli niihin liitettynä. Kun aloitimme tutkimuksen, haastatelimme vain lapsia, joiden vanhemmat olivat antaneet luvan osallistua tutkimukseen ja jotka olivat itse allekirjoittaneet suostumuksen osallistua.

Tutkimuksen eettisyyden kannalta tärkeää on, että kaikkien tutkittavien henkilöiden henkilötiedot on pidettävä salassa koko tutkimuksen ajan (Hyvä tieteellinen käytäntö, 5-6). Haastateltavien lasten nimiä tai sukupuolta ei tuotu esiin missään vaiheessa haastatteluita, analyysia, tai raportointia siten, että he olisivat millään lailla tunnistettavissa. Lisäksi esimerkiksi haastatteluissa tallennetut nauhoitteet ovat vain meidän tutkijoiden hallussa tutkimuksen kannalta tarpeellisen ajan. Kaikki materiaali lapsista ja haastatteluista tuhottiin, kun koimme, että emme niistä enää saa mitään tutkimuksen kannalta tarpeellista informaatiota.

Lisäksi tutkimuksemme erityispiirteenä on lasten haastattelemineen. Lapsen haastattelu eroaa monella lailla aikuisen haastattelusta. Aikuinen asettuu väistämättä haastatteluissa tietynlaiseen valta-asemaan lasta kohden ja määrittelee tilanteen luonteen. Lisäksi, aikuisille haastattelu on tuttu ja ominainen väline kerätä tietoa, toisin kuin lapsille. Lasta haastatellessa on tärkeää muistaa huomioida haastateltavien lasten ikä. On hyvin olennaista, että kysymykset esitetään siten, että lapsi ymmärtää ne, näin vältetään lapsen ylimääräinen hämmentyminen tilanteessa, sekä mahdolliset tutkimustuloksia vääristävät vastaukset. (Principles and Guidelines for Ethical Reporting ; Hirsjärvi ym. 2010.)

Lasta haastatellessa tärkeä huomioitava seikka on myös heidän kärsivällisyytensä. He eivät samalla tavoin jaksaa keskittyä tilanteeseen kovinkaan pitkiä aikoja. Näin ollen emme painostaneetkaan lapsia mihinkään, ja lopetimme haastattelut jos alkoi tuntua siltä, että lapsi alkaa hermostua, tai ahdistua tilanteesta. Olimme tutkineet etukäteen esikoulu-ikäisten lasten keskittymiskyvystä ja muutenkin heidän valmiuksistaan, jotta osaisimme muodostaa haastattelut mahdollisimman paljon heille sopivalla tavalla. Lasta haastatellessa myös haastatteluympäristön tulisi olla mahdollisimman neutraali ja lapsille ominainen, sillä lapsi saattaa reagoida ympäristöön voimakkaammin, kuin aikuiset. Ympäristön lisäksi myös uudet aikuiset haastattelijoina saattavat tuoda tilanteeseen lisää jännitystä. Haastattelutilannetta kuitenkin helpotti se, että toinen meistä oli lapsille muista yhteyksistä jo ennalta tuttu. (Principles and Guidelines for Ethical Reporting.)

Lasten vastauksia tarkasteltaessa on myös muistettava, että lapsi saattaa vastata kysymykseen esimerkiksi kyllä, vaikka ei oikeasti tietäisikään vastausta, tai jopa valehdella jos kokee sen olevan itselleen tilanteessa eduksi. Tämän vuoksi olim-

mekin muodostaneet keskustelun rungon mahdollisimman paljon kuvien pohjalle siten, että lapsi sai tuoda asioita itse esiin haastatteluissa. Tutkimuksemme oli kuitenkin nimenomaan lasten näkökulmaa tutkiva ja haluammekin tuoda julki lasten vastaukset ja kertomukset sellaisinaan, eikä niiden todenperäisyyttä sen enempää kyseenalaistaen.

5.2 Aineiston keruu

”Pienillä lapsilla mediataidot harjaantuvat aikuisen kanssa mediasta nautiskellen, sitä ihmetellen ja siitä keskustellen. Median tutkiminen lapsen kanssa voi lähteä liikkeelle yksinkertaisista kysymyksistä; mitä, miten ja miksi?” (Ritokoski ym. 2008, 26.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastattelu on yksi päämenetelmistä. Halusimme tuoda esille nimenomaan lasten oman näkökulman ja koimme, että haastattelun kautta se tulee monipuolisimmin esille. Haastatteluun päädyimme myös siksi, että meitä kiinnosti haastattelun luonteen ennalta arvaamattomuus, sillä erityisesti lasten kanssa toimiessa yllätyksellisyys korostuu. (Hirsjärvi ym. 2010, 205.)

Haastattelun etuna koimme myös olevan se, että saisimme lapset paremmin mukaan tutkimukseen, kun he pääsevät itse toimimaan (Hirsjärvi ym. 2010, 206). Vaikka haastattelun yhtenä haasteena oli ajankäyttö, olimme valmiita varaamaan paljonkin aikaa haastattelujen toteutukseen. Haastattelutyypinämme oli avoin haastattelu, jossa lisäksi Photo Elicitation – menetelmää, mikä perustuu kuvien hyödyntämiseen haastattellessa lapsia ja sitä on myös aiemmin käytetty erityisesti laadullisissa tutkimuksissa (Epstein, Stevens, McKeever & Baruchel 2006, 1.) Epstein ym.(2006, 2) mukaan kuvien hyödyntäminen on erityisen hyvä jäänmurtaja ja keskustelun aloittaja haastattelutilanteessa, kuvat antavat myös rajattomat mahdollisuudet kertoa, jolloin saadaan lasten todellinen näkökulma siitä, mitä heille tulee kuvasta mieleen, toisin kuin esimerkiksi kyselylomakkeilla tai suljetuilla kysymyksillä.

Avoin haastattelu muistuttaa tavallista keskustelua, jossa keskustelun etenemistä ei ole lyöty lukkoon vaan se etenee tietyn aihepiirin sisällä vapaasti ja paljolti haas-

tateltavan ehdoilla. Haastattelussa on toki tarkoitus puhua tietyistä, tutkijan etukäteen pohtimista, teemoista. Mutta tarkkojen kysymysten sijaan avoimessa haastattelussa edetään mahdollisimman keskustelun kaltaisesti ja luonnollisesti antaen tilaa haastateltavan kokemuksille, tuntemuksille, muistoille, mielipiteille ja perusteille. Haastattelun kulkua ei ole etukäteen suunniteltu – se on avoin kaikille mahdollisuuksille – vaikka haastattelija onkin orientoitunut tutkimuksensa aihepiiriin. Kysymyksiin, joita haastattelija esittää tilanteen mukaan ja haastateltavaa mukailen, ei yritetä tarjota valmiita vastauksia, vaan pyritään saamaan haastateltavat kertomaan itse ja puhumaan vapaasti. (Hirsjärvi & Hurme 2000; Eskola & Suoranta 1998, 86-88. ; Hirsjärvi ym. 2010, 209-210.)

Käyttäessämme photo elicitation menetelmää ajatuksenamme oli hyödyntää kuvia herättämään lapsissa ajatuksia ja kommentteja mediasta. Olimme etukäteen laatineet kysymyksiä joihin halusimme vastauksia, mutta pyrimme kuvien avulla olemaan rajaamatta haastattelua liikaa, vaan saatamme kuulla näin ollen monipuolisempia ajatuksia haastateltaviltamme mediaan liittyen. Kuvat toimivat myös jäännöskorjina, emmekä haastattelijoina toimi vain auktoriteetin asemassa jännittävänä henkilönä, joka tivaa vastauksia kysymyksiin. Kuvat nostavat esille millaisia merkityksiä ja arvoja haastateltavilla on mediaan liittyen heidän oman valintansa mukaan. Lisäksi lapset eivät hämmenny esittämistämme kysymyksistä, vaan heidän on helpompi lähteä tulkitsemaan ja vastaamaan aihealueeseen tutun kuvan pohjalta. (Epstein ym. 2006.) Kuvia (Liite 1.) joita haastatteluissa hyödynsimme, oli yhteensä kahdeksan. Haastattelua tukemaan valitsimme kuvat tietokoneesta, televisiosta, puhelimesta, kirjasta, radiosta, sanomalehdestä, pelikonsolista sekä tablet-tietokoneesta. Koimme valitsemamme kuvat monipuolisiksi ja lasten mediaympäristön hyvin kattaviksi median välineiksi, joihin halusimme tutkimuksemme suunnata.

5.4. Toteutus

Ennen varsinaisia haastatteluja olimme käyneet yhteistyöpäiväkodissämme jakaamassa tiedotteita ja tutkimuslupakaavakkeita kohderyhmämme vanhemmille ja lapsille jaettavaksi. Luvat oli kysytty erikseen sekä huoltajilta, että lapsilta. Kaa-

vakkeeseen voi tarkemmin tutustua liitteessä 2. Tutkimuslupalappuja palautui kokonaisuudessaan 23 myöntävää vastausta, joista haastattelimme 20. Puuttuvat kolme eivät olleet paikalla haastattelu päivänä joten näin ollen heitä ei haastateltu. Lupautuneiden määrä yllätti meidät positiivisesti, olimme varautuneet pienempään määrään, mutta päätimme haastatella kaikki, jotta saisimme mahdollisimman kattavan pohjan tutkimuksellemme.

Ennen haastattelua olimme tutustuneet lasten haastattelua koskeviin seikkoihin ja erityispiirteisiin, jotta tilanteet sujuisivat mahdollisimman luontevasti ja lasten oikeuksia kunnioittavasti. Haastatteluja helpotti myös se, että osa lapsista oli etukäteen tuttuja.

Tutkimuksemme aineiston keräsimme yhteistyö päiväkodissamme lapsia haastatteleamalla. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina tilassa, jossa ei ollut muita henkilöitä tai häiriötekijöitä. Olimme etukäteen valmistelleet haastattelurungon sekä haastattelussa käytettävät kuvat opinnäytetyön teorian ja tutkimuskysymysten pohjalta olemaan haastattelussa tukena. Nauhoitimme haastattelut sekä toinen meistä kirjoitti haastattelussa ilmi käyneet pääkohdat ylös toisen haastattelussa.

Haastattelut etenivät lapsen ehdoilla, kuvien tukemana. Lapsi sai tuoda asioita esille omaan tahtiinsa, ja etenimme kysymysaiheesta toiseen keskustelun kaltaisesti ja pitäen tilanteen mahdollisimman luontevana. Pyrimme tarttumaan lapsen aloitteisiin mahdollisimman hyvin ja sitä kautta saamaan lisää ennalta arvaamattomia seikkoja. Annoimme lapselle myös aikaa miettiä ja vastata kysymyksiin rauhassa emmekä painostaneet vastaamaan, jos kysymys tuntui haastavalta. Pyrimme esittämään asioita lapsen kielellä ja etsimään sopivia sanamuotoja, jotta lapsi ymmärtäisi mahdollisimman hyvin, mitä tarkoitamme. Haastattelutilanteet kestivät lapsesta riippuen 10-20 minuuttia. Kyseinen aika osoittautui käytännössä maksimi ajaksi lapsen keskittymisen ja jaksamisen kannalta. (Q&A What is a normal attention span.)

6 AINEISTON ANALYSOINTI JA TUTKIMUKSEN TULOKSET

Ennen aineiston analysointia litteroimme haastattelut, jolloin haastattelu materiaalia oli helpompi käsitellä ja hahmottaa. Litteroinnin jälkeen luimme ja tutustuimme huolellisesti haastatteluaineistoon moneen kertaan. Tutustumisen aikana teimme havaintoja sekä oivalluksia joiden pohjalta aloimme muodostaa aineistosta teemoja. Teemoittelussa keskeisiä aiheita muodostetaan aineistolähtöisesti materiaalin yhdistävistä ja erottavia seikoista. (Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006.) Tutustumisen jälkeen aloimme jakaa haastatteluaineistoa yhdistävien ja erottavien seikkojen mukaan. Teemoittelun tyypilliseen tapaan keräsimme myös kustakin haastattelusta teemojen alle olennaiset seikat (Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006). Teimme alustavan teemoitteluun joka haki muotoaan matkan varrella useaan otteeseen. Alustavassa teemoittelussa huomasimme, että jako alkoi muotoutua haastattelurungon ympärille kysymysten muodossa. Alustavat teemat olivat: Käsitteiden nimeäminen, Missä käyttänyt?, Kenen kanssa käyttänyt?, Milloin käyttänyt? Mitä käyttänyt?, Miten oppinut käyttämään?, Mitä tekee? Mitä median välineitä omana? Millaisia kokemuksia ja rajoituksia? Lopulta teemoittelu alkoi hahmottua lopulliseen muotoonsa esiinnousseiden pääteemojen mukaan; tuntematon media, median välineiden käyttö, lasten itsenäinen median käyttö, pelit ylitse muiden, opin itse sekä pelot ja kiellot. Pääteemoiksi valikoituivat aihealueet joista nousi aineistossa eniten ja syvällisimmin materiaalia ja jotka tukivat sekä antoivat vastauksia tutkimuskysymyksiimme. (Hirsjärvi ym. 2010, 262) Seuraavaksi käymme läpi jokaisen teeman yksitellen. Tutkimustuloksemme ja analyysi sisältävät myös suoria lainauksia tutkimusaineistosta. Näin haluamme tarjota lukijalle aidon kokemuksen haastateltavien kokemuksista. Lainaukset on merkitty tekstissä H1, H2, H3 ja niin edelleen. Haastateltavien ja lainausten järjestys on satunnainen anonyymiyden säilyttämiseksi.

6.1 Kuusi teemaa lasten median käytöstä

Haastatteluiden pohjalta muodostimme seuraavat teemat; Tuntematon media, Median välineiden käyttö, Lasten itsenäinen median käyttö, Pelit ylitse muiden, Opin itse sekä Pelot ja kiellot. Kyseiset teemat olivat selkeästi havaittavissa haas-

tatteluita analysoidessa. Seuraavaksi käymme tutkimuksemme tuloksia läpi teemoitelluin alaotsikoin yksityiskohtaisemmin.

6.1.1 Tuntematon media

Tutkimuksessa selvisi että lapsille sana media on vielä yleisesti ottaen tuntematon. Suurin osa lapsista totesi, ettei ole kuullut sanaa media, eikä tiedä mitä se tarkoittaa. Kaksi haastateltavista kertoi kuulleensa sanan media, mutta eivät osanneet selittää sitä. Haastateltavat toivat kuitenkin esiin ajatuksia siitä, mitä media voisi olla.

Mediasta tulee mieleen meduusa (H5)

Sillä tehdään tiedettä (H7)

Tulee mieleen rauhoittuminen (H3)

Yksi vastauksista erottui joukosta, sillä se antoi tarkan vastauksen sille, mitä media on; Äiti on kertonut, että se on kännykällä olemista ja pelaamista. (H4) Jo tässä vaiheessa huomasimme suuret erot lasten vastausten välillä.

Kaikki haastateltavat osasivat nimetä kuvien (Liite 1) perusteella esillä olevat median välineet. Nimeämisissä huomasimme lasten tarttuvan ensimmäisenä elektronisiin laitteisiin; kaikki lasten ensimmäisenä mainitsemat median välineet olivat elektronisia. Esimerkiksi pelikonsoli mainittiin ensimmäisenä kuvista kahdeksan kertaa. Lisäksi huomasimme lasten nimeävän välineet usein puhekielellä, kuten esimerkiksi ”pleikkari”, ”pädi” ja ”leffa”.

6.1.2 Median välineiden käyttö

Lasten vastausten perusteella on haasteellista arvioida niiden todenmukaisuutta, mutta käsittelemme haastattelutulokset lasten esittäminä kokemuksina ja kertomuksina. Haastatteluissa kävi ilmi, että esimerkiksi vain $\frac{3}{4}$ haastateltavista lapsista mainitsi käyttäneensä kirjaa, vaikka olettaa saattaa, että jokainen esikoululainen

on jossain yhteydessä käyttänyt kirjaa. Eniten eri median välineistä haastateltavat mainitsivat käyttävänsä puhelinta, toiseksi eniten tietokonetta ja kolmanneksi televisiota. Me tutkijoina yllätyimme tästä, sillä tutustuessamme aikaisempiin tutkimuksiin, on televisio ollut selvästi suosituin. Lisäksi Tablet-tietokone nousi neljänneksi eniten käytetyksi, mikä yllätti myös sillä kyseinen laite on käsittelemistämme median välineistä verrattain uusin tulokas. Sanomalehden käyttösuosio oli haastatteluiden mukaan kaikkein alhaisin. Kirja piti kuitenkin pintansa elektronisten laitteiden joukossa. Yleisesti kaikkia laitteita haastateltavat kertoivat käyttäneensä ja nähneensä ainakin jossain yhteydessä.

Huomasimme yhteyden siinä, mitä haastateltavat kertoivat käyttävänsä ja mitä heillä itsellään on. Jopa 70% esikouluikäisistä haastateltavista kertoi omistavansa oman puhelimen, mikä luonnollisesti lisäsi myös haastateltavien kertomuksia siitä, miten paljon he puhelinta käyttävät. Toisaalta esimerkiksi kameran kertoi omistavansa vain 10% haastateltavista ja haastatteluissa kävi myös ilmi, että kiinnostus kameraa kohtaan oli vähäistä ja vain harva kertoi käyttäneensä sitä. Puhelimen käytön yhteydessä kuitenkin ilmeni haastateltavien käyttävän puhelimesta olevaa kameraa kuvaamiseen ja kuvien katseluun.

6.1.3 Lasten itsenäinen median käyttö

Haastatteluiden pohjalta nousi selkeästi esiin se miten lapset kuvasivat käyttävänsä median välineitä useimmiten yksin. Moni haastateltavista kertoi omasta huoneesta löytyvän television tai muun median välineen, jota käyttää yksin. Toki suurin osa median välineistä on suunniteltu käytettäväksi yksin eikä haastattelun materiaali antanut vastausta siihen, oliko mahdollisesti samassa huoneessa kuitenkin joku valvomassa lapsen median käyttöä. Esimerkiksi eräs haastateltavista kertoi pelaavansa automaatoilla yksin tabletilla mutta samassa autossa on oletettavasti ollut myös joku aikuinen.

Sen lisäksi, että lapset kertoivat käyttävänsä median välineitä yksin, toiseksi selkeimpänä näkyi kertomuksissa, että lapset käyttävät välineitä myös kavereiden tai sisarusten kanssa: usein esimerkiksi pelatessa. Vanhempien kanssa mediavälineiden käyttö mainittiin kokonaisuudessaan harvassa haastatteluista. Selkeäsi

eniten vanhempien kanssa käytetty median väline oli kirja, jota lapset kertoivat lukevansa tavallisimmin äidin kanssa. Isä mainittiin pelikonsoleiden tai tietokonepelien yhteydessä erityisesti opastavana henkilönä. Myös isovanhemmat mainittiin haastatteluiden yhteydessä.

6.1.4 Pelit ylitse muiden

Yhtenä päätavoitteenamme oli selvittää mihin lapset käyttävät eri median välineitä. Ylivoimaisesti selkeimpänä haastatteluista nousi esiin median välineiden käyttäminen pelaamiseen. Kaikki haastateltavat mainitsivat pelaamisen jossain vaiheessa haastattelua. Toiseksi eniten haastatteluissa näkyi lasten kiinnostus erilaisia ohjelmia ja elokuvia kohtaan. Alla olevassa kaaviossa on koottu yhteen haastatteluiden pohjalta lasten viisi eniten käyttämät median välineet ja mihin haastatteluiden osallistajat kertoivat niitä käyttävänsä.

Taulukko 3. Mihin lapset käyttävät median välineitä

Tietokone	Televisio	Kirja	Puhelin	Tablet- tietokone
<ul style="list-style-type: none"> •Pelaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> •kuvien katselu kameralta •Lastenohjelmien katsominen •Elokvien katselu •Fox kanavan katselu 	<ul style="list-style-type: none"> •Lukeminen •Kuvien katselu •Luukkujen avaaminen •Tunnustelu 	<ul style="list-style-type: none"> •pelaaminen •Soittaminen •Viestien laittaminen •Navigaattorin käyttäminen •Kuvien ottaminen •Kuvien katselu 	<ul style="list-style-type: none"> •Elokvien katselu •Pelaaminen •Netflixin katsominen •Lastenohjelmien katsominen •Videoiden katselu

Yhtä hyvää peliä growtobia, siinä pitää valloittaa toisen maailmoja ja kerätä asuja ja lukkoja ja timantteja. (H1)

Pelaamisen yhteydessä haastateltavat kertoivat pelaavansa useita erilaisia niin lapsille kuin vanhemmille lapsille tai aikuisillekin suunnattuja pelejä. Esimerkiksi

lainauksessa ilmennyt growtobia- pelin virallista ikärajaa ei löytynyt mutta useilla pelisivustoilla sekä keskusteluvuoroilla sen arvioitiin K8- K12 peliksi. Muita vanhemmille lapsille tai aikuisille suunniteltuja pelejä haastatteluissa ilmeni: Minecraft, starwars, sekä yleisti sotapelit. Lapsille sopivia pelejä ilmeni esimerkiksi angry-birds- peli, barbie-peli ja eläintenhoitopeli.

Haastatteluissa lapset kertoivat käyttävänsä median välineitä paljon myös eri ohjelmien ja elokuvien katseluun. Ohjelmien ja elokuvien katselussa näkyi myös pelien tavoin eri ikärajallista materiaalia. Esimerkiksi haastateltavat kertoivat internetissä toimivan ohjelmapalvelu Netflixin käytöstä jossa on tarjolla valikoimaa sekä lapsille, että aikuisille. Ohjelmista ja elokuvista haastatteluissa nimettiin esimerkiksi: Vaaleanpunainen pantteri, Tom&Jerry, My Little Pony, Batman ja Spiderman.

Haastatteluissa lapset kuvailivat käyttävänsä eri median välineitä vaihtelevasti. Osa mainitsi käyttävänsä varsin usein ja paljon.

Pelaan kaikki ajan. (H1)

Yleensä silloin kun mä oon leikkiny joskus eikä oo tekemistä niin silloin... (H2)

Pelaan pleikkaria tosi usein, yleensä illalla. (H15)

Katoin tänään (tabletilta) videoita (H4)

Silloin kun mä haluan. (H1)

Haastateltavien kuvailuissa siitä, milloin käyttävät median välineitä, nousi selvästi esiin median välineiden käyttö silloin kun lapsi koki muuten olevansa vailla tekemistä. Noin puolet haastateltavista kuvasivat käyttävänsä median välineitä melko vähän.

En käytä kovin usein (H12)

Puhelinta käytän aika harvoin (H8)

Tv:tä en oo pitkään aikaan käyttänyt (H3)

Nyt en koko viikkona oo käyttänyt sitä (tabletti), siis kahteen viikkoon en oo. (H9)

Erot näkyivät siis myös siinä, miten paljon lapset kuvasivat käyttävänsä median välineitä. Lisäksi sama lapsi saattoi kertoa käyttävänsä jotain median välinettä esimerkiksi päivittäin, mutta myöhemmin keskustelussa kävi ilmi että harvemmin vrt. viimeinen lainaus. Aika määreenä voi olla vielä haasteellinen esiopetus ikäiselle kuvata. Vastauksista kuitenkin selkeästi ilmeni se, miten usein, jopa päivittäin lapset käyttivät ainakin jotakin median välinettä. Mielenkiintoista oli myös miten monet lapset kuvasivat itse säätelevänsä sitä, miten paljon he eri median välineitä käyttävät.

6.1.5 Opin itse

No ite... niin niinku mä en tietäny kuinka toi levy missä toi levy niin sitte mä katoin ohjeista ja sitte niinku mä huomasin että se oli tos. (H12)

Haastatteluiden pohjalta ilmeni selkeästi se, miten lapset kuvasivat opettelevansa itsenäisesti käyttämään median välineitä. Haastateltavat kuvailivat miten kukaan ei ollut opettanut, vaan olivat itse käyttäneet median välineitä ilman apua ja totesivat sen olevan helppoa. Kyseinen tutkimustulos hämmensi meitä tutkijoina, sillä aikaisemmissa lukemissamme tutkimuksissa kyseistä tietoa ei ollut nostettu esille.

Helpolla, äiti ei edes oo tienny että mä oon noin hyvä tietokoneella ja radion kaa. (H8)

Muutamissa haastatteluissa ilmeni, että opastusta median käyttöön oli saatu isältä, tai joltain muulta miespuoliselta henkilöltä, esimerkiksi äidin miesystävältä, tai vanhemmilta sisaruksilta. Pääsääntöisesti oppiminen oli kuitenkin tapahtunut lasten kertomusten mukaan itsenäisesti. Eräässä haastattelussa nousi myös esille se, miten lapsi ei ollut vielä oppinut käyttämään tablettia, mutta ei myöskään kukaan ollut häntä opettanut, hän totesi vain pelaavansa, koska ei osaa muuta.

Siitä lähtien ku mä oon syntyny niin isoks ku mä oon osannu puhua niin sitte ku mä oon... mulle ei oo kerrottu paljo mitää noista jutskuista niin silti mä tiedän noi koneet mitä niille pitää tehdä... ja miten niitä käytetään. (H11)

Tutkimuksen tulos pohjaa hyvin aikaisempaa teoria tietoa siitä, miten lapset osaa-
vat käyttää median välineitä jopa taitavammin kuin aikuiset. (Kilpailu –ja kuluttaja-

virasto) Tarvetta kuitenkin opastukselle haastattelujen pohjalta on huomattavissa, edellä mainitun esimerkin mukaisesti. Ja vaikka teknologia osaamiseen lapset eivät tarvitsisikaan opastusta, niin suojelullisesta näkökulmasta tarkastellessa haastatteluista, opastus ikätason mukaiseen mediakasvatukseen olisi tarpeen. Suojelullisen näkökulman opastuksen tarvetta tarkastelemme lisää vielä seuraavassa luvussa.

6.1.6 Pelot ja Kiellot

Kuudenneksi teemaksi haastatteluista nousi pelot ja kiellot median välineiden käyttöön liittyen. Haastateltavat lapset eivät suoranaisesti maininneet pelänneensä, vaan pelko kävi ilmi kertomusten lomassa. Moni totesi haastatteluissa, ettei ole pelännyt, mutta haastattelun edetessä kuitenkin kävi ilmi, että pelottavia tai jännittäviä asioita oli kuitenkin joskus tullut vastaan. Pelko-keskustelussa haastateltava usein kielsi ensin pelänneensä, mutta jatkoi sen jälkeen kertomusta jostain selvästi mieleen jääneestä kokemuksesta. Pelosta puhuttaessa monissa haastatteluissa nousi esille myös zombit ja kuolema, joista haastateltavat kuvailivat:

Ei oo pelottanu... kaverilla on oikeen sellanen peli, missä on pahiksia ja tulee verta. (H8)

Zombeja, jotka kuolee ja niitä tapetaan. (H3)

Tutkimuksen haastatteluiden pohjalta kävi ilmi, että mediasta nousseet pelot voidaan jakaa kahteen: 1) Edellä mainittuun sisällöllisesti pelottavaan ja 2) teknologisesti pelottavaan sisältöön. Teknologiset pelot ilmenivät haastatteluissa esimerkiksi tilanteina, joissa puhelimeen oli tullut virus, tai lapsi oli painanut nappia, jonka johdosta tietokone oli mennyt rikki.

Peloista keskusteltaessa haastateltavien kanssa, esiin nousi myös erilaisia rajoituksia tai kieltoja median välineitä koskien. Pelot nousivat myös yhdeksi syyksi siihen, miksi lapsia on kielletty käyttämästä eri median välineitä:

Ei oo paitsi aikuste ku niitäki on Netflixissä... paitsi yhden osan Batmanista ja Spidermanista, sellasen kiltin osan. (H11)

Muita kieltosyitä haastatteluiden pohjalta ilmeni esimerkiksi se, ettei jotain median välinettä käytä liikaa, tai jos lapsi on rikkonut jonkun laitteen. Muuten kiertoja ilmeni haastatteluissa hyvin vähän. Pelosta keskusteltaessa on kuitenkin kyse lapsen tunteista ja tuntemuksista jotka ovat voineet olla kyseisellä hetkellä erilaisia kuin he jälkeenpäin muistelevat tai ajattelevat emmekä voi täysin tulkita millaisia pelkoja tai tunnetiloja lapset ovat käyneet läpi. Pohjaamme tutkimuksemme tulokset kuitenkin lasten itse kertomaan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksemme pohjalta voimme todeta että esikouluikäisten lasten median välineiden käyttö 2010-luvulla on erittäin yleistä. Se kuvataan osaksi perheiden normaalia arkea ja mediavälineiden käyttö sisältyykin usein jollain tasolla jokapäiväisiin tapoihin ja toimintoihin. Lasten median käyttötottumuksissa ja tietämyksessä ilmeni kuitenkin suuria eroja. Lisäksi esikouluikäiset lapset opettelevat käyttämään ja käyttävät median välineitä pääsääntöisesti itsenäisesti.

Tutkimuksemme osoittaa että lapset käyttävät mediaa ja median välineitä paljon itsenäisesti sekä sisarusten ja kavereiden kanssa. Lasten yleinen median käyttö voidaan suoraan linkittää myös siihen, miten tutkimuksemme osoitti esiopetusikäisillä lapsilla olevan paljon omana median eri välineitä. Lapsilla on helppo pääsy median välineiden ääreen, eikä rajoituksiakaan juuri ilmennyt. Lapset kertovat useiden median välineiden sijaitsevan esimerkiksi omassa huoneessa, mikä mahdollistaa myös lapsen aktiivisen ja valvomattoman median käytön.

Lasten kertomusten pohjalta voimme todeta median toimivan esiopetusikäisille lapsille lähinnä viihdykkeenä. Tutkimustulosten pohjalta voimme myös todeta miten lapset kokevat median helppona ja mukavana. He kuvaavat itseään taitavina median käyttäjinä, jopa vanhempiaan taitavampina. Lähestyimme lasten mediamaailmaa tutkimuksessamme kriittiseen sävyyn suojelullisesta näkökulmasta. Tutkimuksen pohjalta voimme kuitenkin todeta lasten itse kokevan median erilaiset ympäristöt, joissa he viettävät aikaa mukavina, helppoina ja juuri lapsille tarkoitettuina viihdykkeinä. Pelottavia media kokemuksia ilmeni odotettua vähemmän.

On huomion arvoista se, miten samalla tasolla, tai jopa jäljessä kasvattajien mediataidot ovat lasten taitoihin verrattuna esiopetusikäisten lasten näkökulmasta. Aikuisten tehtävä on suojella lapsia sekä toimia ohjaajana ja opastajana turvalliseen median käyttöön. Pelkokeskusteluita analysoidessa huomasimme yhteyden lasten itsenäiseen median käyttöön ja opetteluun. Lapsen käyttäessä yksin median välineitä ilman valvontaa, tai opastusta, todennäköisyys törmätä johonkin pelottavaan tai lasta ihmetyttävään materiaaliin kasvaa. Vaikka lapsi osaisikin teknologisesti taitavasti käyttää välinettä, se ei takaa hänelle vielä turvallista media ympä-

ristöä. Suojelullisesta näkökulmasta esikouluikäinen lapsi tarvitsee aikuisen läsnäoloa ja opastusta.

Aikaisempiin tutkimuksiin pohjautuen uudet median välineet ovat saavuttaneet lasten suosion. Esimerkiksi tablet-tietokoneet ja älypuhelimet olivat tuttuja kaikille tutkimukseen osallistuneille. Tutkimuksemme pohjalta voimme todeta pelaamisen eri digitaalisilla median välineillä olevan hyvin yleistä esiopetusikäisten keskuudessa. Tuloksiamme tukee myös lasten mediabarometri 2013 tutkimus, joka osoitti pelaamisen selkeästi lisääntyvän 5-6-vuotiaiden keskuudessa.

Myös puhelimen käyttö, tai oman puhelimen omistaminen oli hyvin yleistä esiopetus ikäisillä. Puhelinta käytettiin soittamisen ja viestittelyn lisäksi myös pelaamiseen ja kuvien ottamiseen, sekä katselamiseen. Myös mediabarometri 2013 tutkimus esittää 5-6-vuotiaiden lasten puhelimen käytön monipuolistuvan erityisesti, mihin voimme tutkimuksemme pohjalta yhtyä.

Tutkimuksessamme yllätti erityisesti se, etteivät haastateltavat maininneet internetiä kertaakaan. Haastatteluissa ilmeni kuitenkin, että internetiä käytetään esimerkiksi Elokuva ja ohjelmapalvelu Netflixin katseluun. Internet sanana ei ilmennyt haastatteluissa millään lailla, haastateltavat eivät käytä internetiä tiedonhakuun, sosiaaliseen mediaan tai Internet sivustojen selaamiseen. Jäimme pohtimaan syitä kyseiselle ilmiölle; johtuuko esikouluikäisten lasten internetin vähäinen maininta esimerkiksi siitä, että huoltajat ovat rajoittaneet internetin käyttöä suojelullisista syistä. Huoltajien rajoittamisen takana uskomme olevan esimerkiksi sen, että Internetin haittavaikutukset ovat olleet kauemmin ja enemmän esillä, kuin muiden median välineiden.

Tarvetta mediakasvatukselle on tutkimuksemme pohjalta selkeästi havaittavissa. On mahdollista, että esiopetusikäisen lapsen funktionaaliset ja praktiset mediataidot ovat jo kehittyneet, mutta kriittisessä median tarkastelussa lapsi tavallisesti tarvitsee eniten aikuisen tukea. Tutkimustulosten perusteella esikouluikäiset lapset ovat teknologisesta näkökulmasta hyvin aktiivisia ja taitavia medialaitteiden käyttäjiä, mutta tarvitsevat vielä ohjausta kriittiseen median käyttöön. Esiopetusikäiset lapset eivät hahmota vielä median heille tarjoamia mahdollisuuksia ja sen vaaroja, vaan opettelevat mediamaailmassa kokeillen. He tarvitsevat tukea jäsennelläk-

seen median heille antamia kokemuksia ja kuuntelevaa ja lapsen kokemuksista sekä mediasta yleensä kiinnostunutta kasvattajaa.

Mediakasvatuksen tarve on huomattavissa niin kotona, kuin päivähoitossakin. Tutkimus osoittaa median välineitä olevan ja käytettävän monissa eri ympäristöissä, mutta kuten aiemmin mainittu, yleisesti ottaen mediakasvatus on vasta syventymässä osaksi varhaiskasvatusta. Myös tutkimus osoittaa sen, miten tärkeä mediakasvatuksen päämääräiseen tavoite on, lapsen ja kasvattajan välillä tulisi olla suhde jossa lapsi kokee turvalliseksi kertoa ja kysyä mediasta omien heränneiden ajatusten tai tunteiden pohjalta. Tämä taas ennaltaehkäisee ylimääräistä hämmennystä, pelkoja ja väärinkäsityksiä sekä toisaalta kannustaa lasta median käyttöön ja jakamaan mediakokemuksia, niin hyviä kuin huonojakin.

Jos tutkimusta jatkaisi, olisi mielenkiintoista kuulla huoltajien ajatuksia ja kokemuksia esiopetus ikäisten lasten median käyttöön 2010-luvulla ja verrata tuloksia lasten näkökulmiin. Olisi erityisen mielenkiintoista toteuttaa tutkimus jossa tutkimukseen osallistuvat lapset ja heidän vanhempansa. Molemmat osapuolet kertoisivat näkökulmastaan millaista lasten median käyttö on. Muodostuisiko vastausten välille ero?

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut opettavainen ja mielenkiintoinen matka. Matkaan on luonnollisesti mahtunut ylä- ja alamäkiä, joista olemme kuitenkin selvinneet ilman suurempia vastoinkäymisiä. Heti matkan alkutaipaleella huomasimme, että ratkaisu tehdä opinnäytetyö yhdessä oli meille iso voimavara. Yhdessä tekeminen antoi meille opinnäytetyöhön kaksin verroin tietoa ja ajatuksia, joiden pohjittaminen yhdessä antoi paljon oppimisen kokemuksia. Yhdessä tekemisen ainoaksi haasteeksi koimme yhteisen ajan löytämisen, joka teki työn käytännön toteutuksesta aika join hankalaa. Yhteisen ajan löytämiseen ja motivaatioon auttoivat kuitenkin vuoronperään molemminpuolinen kannustaminen ja positiivinen paine saada työ määräaikaan mennessä valmiiksi.

Mielenkiintomme opinnäytetyömme aiheeseen lähti työelämän kokemuksista. Oli kannustavaa huomata myös työelämän kollegoiden positiiviset ja kiinnostuneet kommentit työn tekovaiheessa. Saimme palautetta, että aiheemme on varsin ajankohtainen ja tarpeellinen. Nämä kommentit antoivat tutkimustyön alamäissä lisää tarvittavaa vauhtia jatkaa eteenpäin.

Pohtiessamme opinnäytetyön haasteita nousee ajankäytön lisäksi selkeästi esille aiheen rajaaminen ja käsitteiden määrittäminen. Tämä kävi ilmi jo aivan alkuvaiheessa kirjoitustyötä. Erityisesti mediaa käsitteenä oli vaikea yksiselitteisesti hahmottaa ja rajata. Rajaamista lopulta helpotti kuitenkin tieto siitä, että mediaa käsitteenä ei yksiselitteisesti edes pysty määrittämään, vaan opinnäytetyöhön oli löydettävä vain oma perusteltu rajaus.

Opinnäytetyön tekemisessä positiivisesti yllätti itse tutkimuksen luonteva eteneminen. Tutkimuksen toteutus sujui yhteistyötahomme ansiosta mutkattomasti ja pysyimme täysin keskittymään rooliimme tutkijoina. Olimme myös tyytyväisiä siihen, että työtä tehdessämme huomasimme alle kouluikäisten lasten median käyttöä käsitteleviä tutkimuksia löytyvän huomattavasti vähemmän kuin kouluikäisten tutkimuksia. Se antoi meille entistä enemmän motivaatiota tutkimuksen tärkeydestä heti ensi metreillä.

Koemme onnistunemme erityisesti tutkimuskysymyksen asettelussa ja myös siihen vastaamisessa. Olemme erittäin tyytyväisiä saamiimme vastauksiin ja niiden tuomiin johtopäätöksiin, jotka täyttivät myös työlle asettamamme odotukset. Onnistuneen tutkimuksen jälkeen herää mieliin myös ajatus siitä, miten tutkimusta voisi jatkaa. Jäimme pohtimaan millaisia tulokset olisivat olleet, jos olisimme tutkineet myös lasten huoltajien näkökulmaa lasten median käytöstä ja verranneet niitä lasten vastausten kanssa keskenään. Mielenkiintoista olisi myös tutkia lasten median käyttöä tutkimuksessamme nousseen suojelullisen näkökulman kannalta.

Mikäli yhteinen ajankäyttömme olisi sallinut laajemman panostuksen opinnäytetyön viimeistelyyn, olisimme halunneet panostaa syvemmin työmme kielelliseen ja käsitteelliseen hiontaan. Teimme siis valinnan; halusimme ennen muuta keskittyä työssämme hyvään asiasisältöön ja laadullisen tutkimusaineiston läpikäyntiin sekä sen analyysiin. Mielestämme työmme vahvuutena onkin tiivis, mutta kattavaksi saatu kokonaisuus lasten median käytöstä.

Ajankäytöllisistä syistä opinnäytetyön tekeminen loppuun on ollut tiivistä aikataulusta. Loppukiristä huolimatta olemme tyytyväisiä työn etenemiseen ja lopputulokseen. Matkan lopussa haluamme vielä erityisesti kiittää yhteistyötahoamme hyvästä yhteistyöstä, ohjaavaa opettajaa kannustuksesta sekä läheisiämme saamastamme tuesta.

LÄHTEET

- Baruchel, S., Epstein, I., McKeever, P. & Stevens, B. 2006. Photo Elicitation Interview (PEI) : Using Photos to Elicit children`s perspectives. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 20.5.2014]. Saatavana: http://www.ualberta.ca/~iiqm/backissues/5_3/PDF/epstein.pdf
- Early Intervention Support. 2013. Q&A What is a normal attention span [Verkojulkaisu]. [Viitattu 11.1.2015]. Saatavana: <http://www.earlyinterventionsupport.com/qa-normal-attention-span/>
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998 Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.
- Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2000 Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hyvä tieteellinen käytäntö. Ei päiväystä. Lapin yliopisto. [Verkojulkaisu]. [viitattu 5.10.2014]. saatavana: <http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=de77b79f-5e50-4198-879c-4e896dfeec0d>
- Ikärajat televisioissa ja elokuvissa. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 15.7.2014]. Saatavana: http://www.ikarajat.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=23&Itemid=164
- Johnson, E. & Pohjola, K. 2009. Lasten mediakulttuuri ja koulu vuoropuheluun. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän.
- Juntunen, H. (toim.) 2006. Muffe ja kadonnut avain. Mediakasvatuksen tehtäviä 3-8- vuotiaille. Helsinki: Kerhokeskus- koulutyön tuki ry.
- Kammonen, T. & Tuominen, S. (toim.) 2010. Meidän media: Ohjaajan opas alle 10-vuotiaiden lasten mediakasvatukseen. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 20.7.2014]. Saatavana: http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/7d40cdf6def11928407040a1214886f3/1416160606/application/pdf/12106321/Meid%C3%A4n%20media_ohjaajan%20opas.pdf
- Kangassalo, M. & Liukko, S. 1998. Mediaa muruille. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Kilpailu ja kuluttajavirasto. Ei päiväystä. Mediakasvatusseura yhteisöjäsenet. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 22.1.2015]. Saatavana: <http://www.mediakasvatus.fi/mediakasvatusseura/yhteisojasenet/>

- Kirmanen, T. 2000. Lapsi ja pelko. Sosiaalipsykologinen tutkimus 5–6-vuotiaiden lasten peloista ja pelon hallinnasta. Kuopion Yliopisto.
- Korhonen, P. 2010. Media asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa: Meriranta, M. Mediakasvatuksen käsikirja. Painettu EU:ssa: UNIpress, 9-32.
- Kotilainen, S., Hankala, M. & Kivikuru, U. 1999. (toim.) Mediakasvatus. Helsinki: Edita.
- Kylmänen, T. 2010. Mediomylly. Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.
- L 17.6.2011/710 Kuvaohjelmalaki.
- Lehtipuu, U. 2006. Ruuturitari ja digidonna. Lapsi matkalla mediaan. Helsinki: WSOY.
- Mainiot mediaperheet- opas lasten ja vanhempien media hetkiin. 2011. Mainiot Mediaperheet –hanke. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 12.9.2014]. Saatavana: <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/32d057b13d80e65d2215fb2ef2309195/1416153331/application/pdf/14228927/Mediaperheet-Teht%C3%A4v%C3%A4vihkoA5-PDF1.pdf>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. Ei päiväystä. 6-7-vuotiaan lapsen median käyttö. [verkkosivu]. [Viitattu 1.8.2014]. Saatavana: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/6_7-vuotias/media/
- Martsola, R. & Mäkelä-Rönholm, M. 2006. Lapsilta kielletty. Kuinka suojella lasta mediatraumalta. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Matikainen, J. 2009. Sosiaalisen ja perinteisen median rajalla. Viestinnän tutkimuskeskus. Helsingin yliopisto. Saatavana: http://www.helsinki.fi/crc/Julkaisut/sosiaalisen_ja_perinteisen_median_rajalla_raportti.pdf
- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. 2008. Stakes ja Opetusministeriön Mediainfinssi- hanke 2008. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy.
- Mediasta iloa ja hyötyä lapsille. 18.2.2009. [verkkouutinen]. [Viitattu 15.9.2014]. Saatavana: http://yle.fi/uutiset/mediasta_iloa_ja_hyotya_lapsille/5769047
- Merilampi, R-S. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oy.

- Mustonen, A. & Salokoski, T. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin - Katsaus tutkimuksiin ja kansainvälisiin mediakasvatuksen- ja säätelyn käytäntöihin. Mediakasvatusseura ry. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 10.8.2014]. Saatavana: <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>
- Noppi, E., Uusitalo, N., Kupiainen, R. & Luostarinen, H. 2008. ”Mä oon nyt online!” Lasten mediaympäristö muutoksessa. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampereen yliopisto.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013. Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 12.8.2014]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/okm10.pdf?lang=fi>
- Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H.(toim.) 2007. Mediametkaa osa 2: Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki. Mediakasvatuskeskus Metka Ry.
- Peura, J., Veikkolainen, A., Kankkonen, M. & Suutarla, A. 2003-2006. Mediakasvatuksen työkirja. Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 1.10.2014]. Saatavana: http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/5741081031882000fedddc63f7e4b3cc/1416598362/application/pdf/11644135/JKK_MediaTK_pieni.pdf
- Principles and Guidelines for Ethical Reporting. Ei päiväystä. Unicef [verkkajulkaisu]. [Viitattu 12.11.2014] Saatavana: http://www.unicef.org/uganda/Guidelines_for_Reporting_on_Children1.pdf
- Ritokoski, M., Niinistö, H. & Ruhala, A.(toim.) 2008. a. Noin kymmenen askelta Eettiseen mediakulttuuriin. Mediakasvatuskeskus Metka Ry. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 12.7.2014]. Saatavana: <http://mediametka.fi/wp-content/uploads/2014/06/Noin-kymmenen-askelta-eettiseen-mediakulttuuriin1.pdf>
- Ritokoski, M., Niinistö, H. & Ruhala, A.(toim.) 2008. b. Mediametkaa. Osa 3- Mediakasvatus, eettisyys ja uskonnolliset ilmiöt. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto [Viitattu 30.9.2014] Saatavana: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>
- Suoninen, A. 2014. Lasten mediabarometri 2013. 0-8-vuotiaiden median käyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Nuorisotutkimusseura. Saatavana: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelu kysymykset ja kuvat

Liite 2. Saatekirje

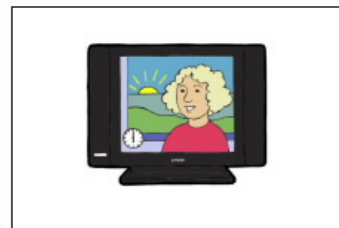
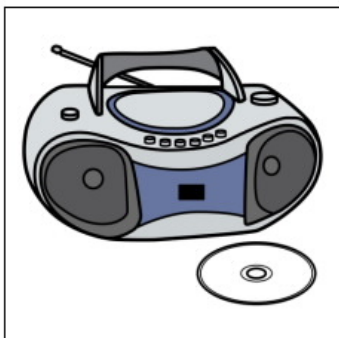
Liite 3. Tutkimuslupa

Liite 1. Haastattelu kysymykset ja kuvat

Opinnäytetyön haastattelua tukevat kysymykset

- Mitä näissä kuvissa on? (Kaikki kuvat esillä)
- Mitä näistä olet käyttänyt? (Kaikki kuvat esillä)
- Mitä näistä sinulla on itsellä?
- Valitse kuvista viisi tutuinta kuvaa joita käytät eniten. (Lopuissa kysymyksissä vain nämä 5 kuvaa esillä)
- Kenen kanssa olet käyttänyt? Missä?
- Missä paikoissa olet nähnyt näitä?
- Kuinka usein käytät näitä? (milloin)
- Mitä teet näillä?
- Mistä pidät eniten?
- Onko kielletty käyttämästä?
- Pelot
- Miten olet oppinut käyttämään median välineitä?

Ohessa haastattelukuvat.

Puhelin**kirja****Televisio****Radio****Tablettitietokone****Tietokone****Sanomalehti****Pelikonsoli**

Liite 2. Saatekirje

Hei!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Olemme suuntautuneet opinnoissamme varhaiskasvatukseen ja saamme valmistuttuamme myös lastentarhanopettajan pätevyyden. Opintomme ovat loppusuoralla ja nyt meidän on aika ahertaa opinnäytetyötä.

Tutkimme opinnäytetyössämme ajankohtaista aihetta: Lasten median käyttöä. Tutkimuksemme tavoitteena on tutkia median käyttöä lasten näkökulmasta ja selvittää mitä eri median välineitä nykypäivän lapset käyttävät.

-----päiväkoti on iloksemme lähtenyt mukaan yhteistyötahoksemme. Etsimme nyt innokkaita esikouluikäisiä tyttöjä ja poikia mukaan opinnäytetyömme haastatteluihin. Haastattelut toteutetaan päiväkotipäivän aikana viikolla X. Haastattelut pitävät sisällään pienen tuokionomaisen hetken lapsen kanssa, jossa käydään läpi kuvien kautta lapsen ajatuksia mediavälineistä. Pssst... Myös meillä on vaitiolovelvollisuus ja kaikki haastattelut tullaan pitämään anonyyminä!

Toivomme, että tekin innostuitte aiheesta ja lähtisitte mukaan toteutukseen! Ohessa mukana lupalappu innokkaille osallistujille jonka pyydämme palauttamaan allekirjoitettuna päiväkodille x . mennessä.

Jos mieleenne jäi askarruttamaan jokin kysymys, ota rohkeasti yhteyttä! Vastaaamme mielellämme.

Syksyisin terveisin

Julia Seilo

Niina Syrjäle

Tutkimuslupa huoltaja/lapsi

Lapsella _____(nimi) on lupa osallistua tutkimuksen haastatteluun ja haastattelun materiaalia on lupa käyttää opinnäytetyössä.

Seinäjoella ____/____/2014

Huoltajan allekirjoitus

Lapsen allekirjoitus

Huoltajan nimenselvennys

Liite 3. Tutkimuslupa

Asia	<p>Tutkimuslupa / Seilo Julia ja Syrjälä Niina</p> <p>Julia Seilo ja Niina Syrjälä opiskelevat sosionomeiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja anovat tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten. Tutkimuksen tarkoituksena olisi tutkia lasten median käyttöä.</p> <p>Tutkimus olisi laadullinen, joka toteutettaisiin haastattelemalla esiopetusikäisiä lapsia. Tarkoituksena olisi tutkia mediaa lasten näkökulmasta ja selvittää mitä eri median välineitä nykypäivän lapset käyttävät. Tutkimuksen tavoitteena olisi lisätä tutkijoiden omaa ja kasvattajien tietoisuutta lasten median käytöstä ja sitä kautta kehittää mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa.</p> <p>Yhteistyötahoksi on alustavasti lupautunut [REDACTED] päiväkoti.</p> <p>Tutkimus tultaisiin julkaisemaan Theseuksessa.</p> <p>Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika alkuvuosi 2015.</p>																
Päätös	<p>Myönnän tutkimusluvan edellyttäen, että tutkijat noudattavat vaitiolovelvollisuutta tutkimuksessa saamiensa tietojen suhteen ja että yksi kappale tutkimuksesta luovutetaan sen valmistuttua sivistyskeskukselle. Tutkimusluvan ehtona on myös, ettei tutkimukseen osallistuvia voida indentifioida.</p> <p>Tutkimus tullaan julkaisemaan sähköisessä muodossa Seinäjoen kaupungin kotisivuilla.</p>																
Allekirjoitus	<p>Aija-Marita Näsänen, varhaiskasvatusjohtaja, p. 06 416 2151, aija-marita.nasanen@seinajoki.fi</p>																
Oikaisu-vaatimusohje	<p>Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta, Kirkkokatu 6, PL 215, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.</p>																
Julkisesti nähtävänä	<p>Sivistyskeskus 9.10.2014</p>																
Tiedoksianto	<table border="0"> <tr> <td data-bbox="373 1487 715 1581">Kenelle Julia Seilo, Niina Syrjälä, [REDACTED]</td> <td data-bbox="1098 1487 1468 1581">Päivämäärä 8.10.2014</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="373 1581 1468 1590">Miten</td> </tr> <tr> <td data-bbox="373 1590 715 1666">☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan</td> <td data-bbox="756 1590 1005 1666">☐ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä</td> <td data-bbox="1098 1590 1468 1666">☐ Lähetetty sisäisessä postissa</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="373 1715 528 1747">☐ Luovutettu</td> <td data-bbox="756 1774 1016 1800">Vastaanottajan allekirjoitus</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="373 1814 687 1845">☒ Lähetetty sähköpostissa</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="373 1921 657 1953">Tarja Siik, toimistos sihteeri</td> <td></td> </tr> </table>	Kenelle Julia Seilo, Niina Syrjälä, [REDACTED]	Päivämäärä 8.10.2014	Miten		☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan	☐ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä	☐ Lähetetty sisäisessä postissa	☐ Luovutettu		Vastaanottajan allekirjoitus	☒ Lähetetty sähköpostissa			Tarja Siik, toimistos sihteeri		
Kenelle Julia Seilo, Niina Syrjälä, [REDACTED]	Päivämäärä 8.10.2014																
Miten																	
☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan	☐ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä	☐ Lähetetty sisäisessä postissa															
☐ Luovutettu		Vastaanottajan allekirjoitus															
☒ Lähetetty sähköpostissa																	
Tarja Siik, toimistos sihteeri																	